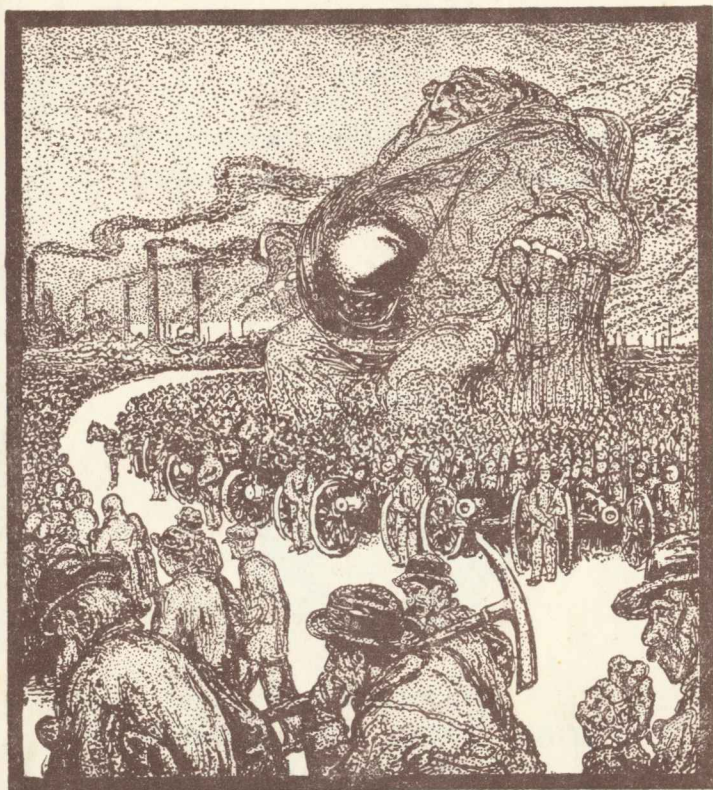

ДЖИММІ ПІГГІМЪ

ВИСТАВА НА 5 ДІЙ
ЗА У. СІНКЛЕРОМ

ВИД-ВО ШЛЯХ ОСВІТИ ХАРКІВ

ДЖІММІ ГІГГІНЗ

ВИСТАВА на 5 дій за У. СІНКЛЕРОМ

Текст інсценування ЛЕСЯ КУРБАСА

(Текст записав і потрібні пояснення додав
лаборант постановки В. ВАСИЛЬКО-МИЛЯЙВ)

ГОЛОВПОЛІТОСВИТА
ВИДАВНИЦТВО „ШЛЯХ ОСВИТИ“
ПРИ НАРКОМОСВИТІ УСРР,
ХАРКІВ — 1924

ДІЄВІ ОСОБИ:

Англія.
Америка.
Німеччина.
Росія.
Франція.
Бельгія.
Сербія.

(Європейсько-Американський концерт).

Джиммі Гігґінз, робітник.

Лізі, його дружина.

Доктор Сервіс.

Доктор Норвуд.

Мабель Сміт.

Біль Муррей.

Форстер.

Шнайдер, пивовар.

Станкевич.

Джерітті.

Ласі Ґреніч, фабрикант.

Поль.

Елен, його дружина.

Чотири помічники Поля.

Сержант поліції.

1

2

} поліцаї.

(Лівільська група Американської
робітничої партії).

1 }
2 } „Генрі Дубб“.
3 }

Том }
Джек } Робітники.

Сержант з вербункової комісії.

Князь }
Граф } Англійські офіцери.

Сестра-жалібниця.

Біржовик.

Англійський король.

Президент Вільсон.

Ганнет, лейтенант.

Перкінс, агент.

Коннор }
Греді } вояки.

Калінкін, більшовик.

Робітники, робітниці, вояки, хорі в шпиталю.

БУДОВА СЦЕНИ.

Сцена поділена на три місця дії. Задню половину займають вісім помостів, розташованих амфітеатром. Біля кожного помосту телеграфний стовп. Стовпи злучені між собою дротами. На передньому плані з лівого від актора боку високий поміст із щоглою, на котрій кінематографічний екран, що розгортається й згортається. Вся передня частина сцени зліва направо розгорожена розсувною стінкою, яка обліплена оголошеннями та рекламами.

Дія відбувається або на одному з цих трьох місць, або разом на кількох із них.

Д І Я 1-ша.

СЦЕНА I-ша. Європейсько-Американський концерт.

(Сцена відбувається на помостах на задньому плані. Дзвінки. Виступують телеграфні апарати. Блимають лампи. Неспокійний знервований ритм. Дзвінок. Все стихає. Переговорючись, держави виступують, наслідуючи телеграф).

Англія (спокійно).

Говорить Англія!

Німеччина. Тут німецька біржа!

Англія (заціпаючи).

Чи діждемось од Вас, нарешті,

Прийняття наших пропозицій?

Німеччина. Чи діждемось од Вас, нарешті,

Прийняття наших пропозицій?

Англія. Політика Ваша в Персії
Попсувала мені апетит до сніданку.
Нафтові акції кашляють!

Німеччина. Бажаю їм здоров'я!
О, чом-би Вам не дати мені
Концесії на Багдадську дорогу?!
Англія. Чи чули Ви?! таке нахабство!
Куди-ж мені тоді іти?
Шукать для себе заробітку?

(В телеграфних апаратах тиха тривога).

Німеччина. Я вимагаю зараз-же від Вас—
Забрать з Китаю своє військо!
А я заповідаю раз на завжди

(Все стихло).

Не смійте ставити такі вимоги!

Англія (з викликом).

Хто Вам концесію дав на Китай?

Німеччина (сердито).

Ви дайте спокій моїм колоніям.
Африка для німців!

Англія. Африка для всіх! Скупар!

Німеччина. Скнара!!

Англія. Собі лиш!!

Німеччина. Нікому! до зброї!

Англія. Гармати!!

Німеччина. Армія!!

Англія. Флот!!

Німеччина }
Англія } (разом). Дурень!!!

(Всі тривожно стукотять і одночасно говорять).

Франція. Я пропоную дипломатичне посеред-
ництво.

Я пропоную дипломатичне посеред-
ництво.

Я пропоную дипломатичне посеред-
ництво.

Бельгія. Мирову конференцію в Гаазі.

Я прошу всіх зібратися
На мирову конференцію в Гаазі.

Росія. У цій війні я не зацікавлений,
Не викликайте в мене революцію.

Сербія. Гвалт! Мені Австрія на ногу на-
ступила.

Покладіться на мене.

Покладіться на мене.

Америка. Заспокійтесь, панове, бережіть де-
мократію!

Англія. Я доберусь до Вас. Ви мені усту-
пите.

Сталевим кільцем мого флоту
Я заблокую Ваші береги!

Німеччина. Стережіться нас! Ви ризикуєте не-
залежністю.

Я висажу десант на Ваші побе-
ріжжя.

Я на Лондон зроблю наскок своїми
цепелінами.

(По всій лінії дзвінки, все стихає).

Америка. Мес'є е дам. Фет во же!
Панове й пані, робіть Вашу гру!

(Дзвінок).

Франція. Живу у вічній я тривозі.
Східні кордони у вічній небезпеці.
Тевтонський апетит мені спати не дає.

Бельгія (тоном донощика).

У мене інформації! Вони збільшують війсь-
сько

На цілий мільйон!

Франція. Митом обложили весь мій крам.

У мене борги. Я банкрутую!

Сербія. Мене так обкрутили,
Що й дихати не можу.

Росія (тоном змови).

Слухайте, Лондон. Німецький флот —
І Вам неприємність, і мені небезпека.

(Одночасно Франція тихо телеграфує).

Англія. Вимагати треба, щоб зменшили
Працю на німецьких доках.

(Одночасно тихо телеграфують Франція й Росія).

Бельгія. Порвати торговельні зносини.

(Одночасно тихо телеграфують Франція, Росія й Англія).

Франція. Ультиматум!

(Дзвінок — все стихло).

Англія. Мені потрібні Німецькі колонії!

Франція. Конго!

Бельгія. Африка!

(Всі тихо застукали).

Росія. Рижові плантації!

Франція. Ультиматум!

(Павза на 3 — всі стукують).

Росія. Ультиматум!

(Стук зростає. Перший дзвінок. Павза на 4, другий дзві-
нок. Стук зовсім тихо. Павза на 4).

Англія. Париж!

(Павза на 4).

Росія (півголосно)

Лондон!

Франція (так само)

Умовитись треба!

(Павза на 4).

Бельгія. Ультиматум!

(Павза на -1).

Німеччина. Костянтинопіль — Відень — Софія.

Останню поправку в умові я приймаю.

Росія. Перепробувати все, я боюсь революції.

Англія. Як ждатимем ще рік, ми їх не подолаєм.

Франція. Ультиматум!

Англія. Париж! Париж!

Бельгія. Ультиматум!

Англія. Париж! Париж!

(Павза на -2).

Франція. Все ясно!

(У всіх збільшений стук. Дзвінок. Всі стихли).

Англія (голосно). Берлін. Ультимативно!

Скорочення флоту.

Франція. Берлін. Ультимативно!

Зміна зовніш-політики.

Бельгія. Берлін. Ультимативно!

Анексія Люксембургу.

(На репліку «Берлін» Бельгії вступає Росія).

Росія. Берлін. Ультимативно!

Галицькі нафтові промисли.

Галицькі нафтові промисли.

(На репліку «Берлін» Росії вступає Англія).

Англія. Берлін. Гегемонія на Сході.

Англія, Японія.

(На репліку «Берлін» Англії вступає Америка).

Америка. Берлін. За посередництво

Вільний імперт американського хліба.

(На репліку «Берлін» Америки вступає Сербія)

Сербія. Берлін. Скасувати мито на сербські свині.

Німеччина. (Б'є в бляху, грюкотить — все стихає).

Розбій!!

Не злякали! Ми ждали цього.

Англія буде наша колонія!

(Всі дуже стукають).

Бельгія (перелякано). Париж! Париж! Париж! Париж!

Англія (кричить). Мобілізація флоту! Блокада поберіжжя!

(Шукає бляхи).

Росія. Сибірські армії — рушать на Захід!

Сербія (одночасно). На озброєння, на озброєння.

Роблю зовнішню позику.

Франція (одночасно). Оголошую мораторій.

Трьохмісячний мораторій.

Америка. Ха-ха, ха-ха-ха, ха-ха-ха.

Німеччина. На континенті — змінимо кордони!

Ми ждали цього!

Англія (бере бляху, грюкає й кричить).

Це останнє слово?!

(Все змовкло).

Німеччина (покриває криком).

Це останнє слово!!

Англія (видає бляху). Сербія!!

Сербія (співає й вистукує свій національний гімн).

«Напрей застава сляве, на бой юнашка крі
За блягор очетн'яве, да пушка говори»...

(На репліку «Юнашка-крі» вступає Росія).

Росія. «Боже, царя храни.

Сільний, державний»...

(На репліку «сільний» усі Держави вступають з своїми національними гімнами, співають і вистукують. Потім гавкають і гризуться, як собаки. Світло на задньому плані гасне й переноситься на передній).

СЦЕНА II-га.

(Відбувається на передньому плані перед розсувною стінкою. Джіммі хутко, напруженою ходою виїжджає з візком, у якому сидять троє дітей. За ним поспішає Лізі).

Лізі. Джіммі, Джіммі! Дорогий мій Джіммі!

Я-ж не вмію так швиденько бігати.

Я вся задихалась.

Найгірша річ для робітниці —

Це бути жінкою пропагандиста!

Джиммі (вертається тою самою дорогою, що нею проїхав разом з візком. Дуже йому ніколи).

Чого затримала мене?

Ти знаєш, як я дуже поспішаю.

Лізі. Але-ж до мітингу зосталось ще часу багато.

Чи не піти-б нам краще у кінематограф?

Джиммі (як протнутий шпилькою, опанував себе й спокійно говорить).

По-перше, Лізі, ти повинна знати:

Приготовить до мітингу багато треба.

Я не маю права, як соціяліст,

На других товаришів здавати обов'язки свої.

А по-друге, — Лізі, невже в такий день,

В годину найбільшої в історії кризи,

Хто-небудь може отак забажати —

Йти в кінематограф. Спокійно дивиться

Як зоря екрану скаче з вікна,

Як когось живим з-під поїзда тягнуть?!

Ах, Лізі, Лізі, я-ж тобі кавав!..

Я вже запізнився!

(Хапає візок і знову йде).

Лізі. Джіммі, Джіммі! Ти не забудь...
 Ти-ж не забудь... Я-ж тебе просила—
 Не біжи так швидко.

Джиммі (звесь нетерплячий, але добрий).
 Ах пробач, Лізі, я почекаю,
 Буду тепер бігти обережніше.
 Ах, Лізі, як мені тебе жаль.
 Коли-б були в нас гроші на трамвай.
 Але ти повинна на мітинги ходити.
 Це один з проклятих наслідків системи—
 Щоб жінок робітничої класи
 Всякої можливості самовдосконалення...
 Я вже запізнився! (Пішов).

Лізі. Джіммі, потихеньку!
 Ти порозтрясаєш мені наших діток.
 Що ти за батько?!
 Дивись, малий Джіммі вилетить з візка.

Джиммі (став). Поганий з мене батько.
 Ти не тривожся. Будь зовсім спокійна.
 Думаєш— для кого я поспішаю?
 Про кого думаю, коли це роблю?
 Коли соціяліст дивиться на сина,
 Коли він просто думає про його—
 З тим більшим завзяттям він агітує!
 Нехай скоріше переміниться світ,
 Щоб ці опецьки страждань не зазнали,
 Ні муки злиднів, як їх батьки.
 І Джіммі молодший, і Кетті рум'яна,
 І зовсім маленький Джонатан Джімович
 Гігґінз!

Лізі, на мітинг! (Побіг).

Лізі (біжить за ним). Джіммі! Джіммі!

СЦЕНА III-тя.

(Вбігає Станкевич, в руках несе два прапори з держалнами, зупиняється, за ним д-р Сервіс).

Станкевич. От і прийшли. Ну й гарячий день!
Д-р Сервіс. Я прошу вас, товаришу, обережніше!
 Обережніше, якщо можна вас просити.
 Так несподівано спиняючись,
 Ви можете розбити носа,
 Або синця набити на чолі.

Станкевич (здивовано). Я прошу вибачить, тов. Сервісе.
 Я ніяк не думав, що міг ударить вас.

(Входять: Шнайдер, — несе Червоні прапори, Джерітті — вносить драбину, Мабель Сміт — з пачкою літератури).

Д-р Сервіс. Ось вам, товариші, для мітингу зала.
 Я заплатив за неї з власних коштів.
 Тут буде нам зручно. Зала простора.
 Ось тут, будь ласка, покладіть тимчасом.
 (Показує, ті розносять).
 Удекоруємо залю, як можна краще.
 А де-ж тов. Гігґінз? (кличе) Джіммі Гігґінз!

М. Сміт. Невже спізнився?
Шнайдер. Це проте звичайно.
Джерітті А врешті весь комітет наш тут.
Д-р Сервіс (виходить наперед сцени й дивиться у глибину).
 Прапор металістів — хай посередині.

(Всі поволі беруться до праці. Д-р Сервіс переходить і оглядає).

Шнайдер (зібрався лізти на драбину, спинився, оглядається й ніби трохи сердючись).
 Де Джіммі Гігґінз?
Д-р Сервіс (ніби говорить промову).
 Товариші, у цю неділю по містах і містечках

Німеччини, Австрії, Бельгії, Франції, Англії, Сербії

Робітники збираються цілими мільйонами.
Не тільки мільйонами — десятками мільйонів,

Щоб гучно підняти голос свій протесту...

Джерітті. Тов. Сервісе, це ще не мітинг.
Д-р Сервіс (не слухає). Проти червоного жаху війни,
Що висить погрозою над їх головами.

(Входить Джіммі з візком, за ним Лізі. Всі заметушилися).

М. Сміт. А, ось і Джіммі!

Шнайдер. Джіммі!

Станкевич. Джіммі Гігґінз!

М. Сміт. Чого це запізнались?

Д-р Сервіс (не радий, що йому перебили промову).
Товариш Гігґінз, чого ви запізнались?!

Джиммі (в одчаю веде жінку вбік).

Ах, Лізі, бачиш — я-ж тобі казав!
Ти так помаленьку звикла ходити.

М. Сміт. Товаришу Джіммі!

Шнайдер. Тов. Гігґінз!

(Джиммі не знає, куди йому йти).

М. Сміт. Поможіть мені розкласти літературу.

Шнайдер (задоволеним тоном)

Подайте молотка, товаришу Джіммі.

(Джиммі вагається, куди йому йти, нарешті ставиться] йти до Шнайдера і каже М. Сміт).

Джиммі. Спершу молотка — це буде скоріше.

(Джиммі подає Шнайдерові молоток).

Станкевич. Цвяшка, цвяшка.

Цвяшків більше немає? Товариш Джіммі!

Джиммі. Цвяшка? Де цвяшки? Хто мені скаже?

(Збігає по драбині вниз, засуває рукава й увесь час весело бадьоро, діловито робить усе, що його просять).

Джерітті (скінчив прибавати, злазить).

Товариш Гігґінз,

Чи вже принесли Прапор від Іселя?

Джиммі (шукає цвяхів). Прапор від Іселя? Ось і він!
Оце Вам цвяшки, товаришу Станкевич.
(Бігаючи й переглядаючи прапори).

А прапор від Іселя... від Іселя прапор...

Шнайдер. Як-би хтось драбину мені притримав.
Вся драбина ходить. Товаришу Гігґінз!
Д-р Сервіс. Товаришу Гігґінз!
Ви не забудьте вільної хвилинки
Подзвонить по телефону електричній станції.

Джиммі. Від Іселя прапор?..
Тримаю драбину злазьте скоріше!..

Станкевич. Де-ж Ісель? Де Ісель?

Джиммі (до Шнайдера). Злазьте скоріше!

Шнайдер. Легко Вам сказати!

(Вбігає д-р Норвуд).

Д-р Норвуд. Товариші! Чи все у Вас готове?
За чверть години мітинг починаєм.

(Усі кинулись жвавіше працювати).

Джиммі (кидає тримати драбину).

Де прапор подівся?

Шнайдер (кричить). Гігґінз!!

Джиммі (одмагується). Злазьте сами.

М. Сміт. За чверть години? (заметушилась).

Джерітті. А де-ж трибуна?

Д-р Сервіс (почув, що нема трибуни).

Товаришу Гігґінз, принесіть трибуну.

Джиммі (підскочив до Сервіса і наче перераховує, що він має не забути).

Де дівся прапор, я телефоную, принести трибуну.

(Джиммі побіг).

Сервіс (дуже схвилюваний і прикро вражений одвертається до Норвуда).

Товариш Гіґґінз часом буває
Надзвичайно дивний у словах та вчинках!

Джерітті (що перебірав прапори). А ось і Інсель!

Лізі. Доброго здоров'я, доктор Сервіс.

Д-р Сервіс. Доброго здоров'я, товаришко Гіґґінз.
Ви завжди буваєте з дітьми на мітингах?

Лізі. Так, Джиммі цього вимагає.
Він каже, що всі робітниці повинні
Завжди бувати на мітингах.

Д-р Сервіс. Вам, певно, далеко від центру міста.
Кожного разу ходити на мітинги—це
тяжко?

Лізі. Ой далеко, сер! Ми живемо
Біля самісенької фабрики Греніча.

Д-р Сервіс. Біля самої фабрики? Ого!
Але зате зручно ходити на роботу?

Лізі. Так. Дякую, сер.
(Вбігає Джиммі з трибуною).

Джиммі. Ось і трибуна!

Станкевич. Трибуна.

Д-р Сервіс. Сюди.

Д-р Норвуд. Поставимо її поміж прапорами.

Д-р Сервіс. Товаришу Гіґґінз, ви телефонували?

Джиммі. А вже-ж (біжить до Лізі).

М. Сміт. Готова література. Листівки на роздачу.
Товариші, листівки на роздачу. Товариші!

Де-хто. { —Давайте, давайте.
—Листівки для роздачі.
—Беріть.

Джиммі. (до Лізі). Стань з дітьми у куточку.
Тут будеш заважати.

(Лізі од'їздить у куток, а потім з сцени).

СЦЕНА IV-та.

(Вбігає Форстер, Біль-Муррей, за ними робітники).

Форстер. Товариші! Ми запізнались. Як що наш
мітинг.

Разом і з другими мав чимсь заважить
На вазі історії—то вже запізно!

Д-р Норвуд. Звідкіля Ви знаєте? Кажіть ясніше.

Д-р Сервіс. З сьогоднішніх газет—протилегне вра-
жіння.

Станкевич. Звідкіля Ви взяли це?

М Сміт. Чому запізно?

Форстер (ва трибуні). Жахливі вісті! Їх приніс телеграф.
Оце допіру лиш я їх отримав.
Все місто схвилюване. Всі вже
знають.

Я приніс екстрений випуск газети.
Німецьке військо вступило в Бельгію!

(Павза).

Д-р Сервіс. Війна почалась?

М. Сміт. Це не може бути!

Норвуд. Читайте голосно!

Джерітті. Голосно читайте!

Форстер. Ось.

(Світло гасне. Музика На екрані видно, як їде поїздом ешелон
війська, далі військо вступає в Бельгію. Світло запалюється.
Музика стихає).

Джиммі (після павзи). Почалася війна.

Форстер. Це ще не все. Ви слухайте далі.
Од цієї звістки Вам зробиться страшно.
Німецьких соціялістів, що проти війни
виступали...

М. Сміт. Слушайте!..

(Світло гасне. Музика. На екрані: розстріл німецьких соціялістів.
Світло запалюється. Музика стихає).

Гурт (кричить).	Ганьба!	} Одночасно.
Станкевич.	Капіталістична сваволя!	
Джерітті.	Зламання конституційних законів!	
М. Сміт.	Потопання прав демократії!	
Д-р Сервіс.	Нечуване насилля!	} Одночасно.
	Нам треба протестувати!	
Джінмі.	Розстріляли соціалістів!	
Станкевич.	Потопання прав демократії.	
М. Сміт.	Капіталістична сваволя!	} Одночасно.
Д-р Сервіс.	Поламання конституційних законів!	
Джерітті.	Нечуване насилля!	
	Нам треба протестувати.	
Форстер.	Так, ми повинні протестувати!	
	Жодна з найбільш кривавих сторінок історії,	

Не розкаже вам про злочинство,
Щоб могло обурювати більш ніж це,
Про яке ми тільки-що чули.
Володарі Європи певно пошаліли
В своєму дикому стремлінню до влади.
Вони накликають помсту людськості
На голови свої в золотих коронах!

Гурт (кричить).	Ганьба їм!!	} Одночасно.
Д-р Сервіс.	Це не чувано!	
М. Сміт.	Так довго бути не може!	
Джерітті.	Цим не скінчиться!	
Форстер.	В той час, як виречено смертний присуд На цих героїв, на цих мучеників— Вони скріпили кривавою печаткою Погибель своєї власної класи. Вирвали наріжний камінь З-під всього капіталістичного суспільства!	
Д-р Сервіс.	Я кличу до порядку. Вибрать президіум. В порядку мітингу все обговоримо.	
Голоси (разом).	—Вибрать президіум! —Товариші, до порядку!	

—Хто голова?

—Вмішається поліція.

Біль Муррей (на трибуні). Яка президія? Який ще мітинг?!
Коли нам хвилею братньої,
Робітничої крові бризнуто в очі?
Коли чорна тінь європейської
бурі
Лягла на народи земної кулі?
Тепер всі зрозуміють.
Ця справа близько торкається
всіх.
Ніхто хай не думає, ніхто хай
не буде безпечний,
Що нас війна не зачепить, що
нас обійде.
Порядок той, що в Європі ви-
кликав бурю —
Паразитизм і експлоатація!
Вони живі і діяльні так само і
у нас.
Ті, що гроші роблять, що жи-
вуть із баринів,—
Вони подбають, щоб торгами,
суперечками
Зробити з війни Європейської
—Всесвітню війну.
Втягнути й Америку!

Гурт.

—Не діждуть!

—Геть!

—Ганьба!

Біль Муррей.

О так, ганьба!

І як це їм не вдасться, то тільки тому,
Що робітники Американські
Заздалегідь себе підготовлять.
Що знищать їх план!

Джиммі. Так буде!
Гурт. —Славно!
 —Так буде!
 —Геть експлоататорів!
 —Не хочемо війни!

} Разом.

Біль Муррей. Товариші, Ви знаєте, що таке війна?
 В статтях газетних, у продажній пресі,
 У фарисейських, брехливих промовах ура-
 патріотів
 Війна — це подвиг! Війна — героїзмом
 зветься!

І коли на війні ми бачимо скривь...

(Світло гасне. Музика. На екрані військові позиції, вибухи набоїв, гинуть люди. Світло запалюється. Музика стихає).

То ми всі знаємо, що цю кров
 Пролито лиш на те, щоб капіталісти...

(Світло гасне. Музика. На екрані бенкет розкішного товариства буржуазії. Світло запалюється. Музика стихає).

Коли через сварку між двома біржами
 Там на війні...

(Світло гасне. Музика. На екрані: поле бою, ранені, трупи вбитих. Світло запалюється. Музика стихає).

На те лиш тільки, щоб весело жилося
 Нікчемній жменці плутократів...

(Світло гасне. Музика. На екрані: п'яна компанія буржуазії в кафе-шантані. Світло запалюється. Музика стихає).

Ми їм не віримо!

Гурт (реве) { —Не віримо їм!
 —Женить від себе їх!
 —Це правда!

Біль Муррей. Не ворожнеча рас, а крамарська жадність!
 Скільки літ ми, соціялісти, вас остерігали.
 Ви нам не довіряли. Ви вірили у те,
 Що казав вам фабрикант!

Але тепер, в цей час критичний—
 Не тільки ті з вас, хто соціялісти,—
 Усі почули, усі зрозуміли,
 Що найбільш до серця промовляє горе
 Таких як ви, робітників,
 Як кров тих убитих німецьких героїв.
 І не важно вам:
 Чи німець він часом, француз, чи англієць.
 Заприсягніть на їх крові, заприсягніть усі.
 Що хай там щоб, в який хто хоче час,
 Ніяка сила на землі,
 Ніяка сила пекла під землею,
 Не тягне вас у цю війну братовбійчу!
 Але до того, щоб радити
 Живою кров'ю робітничої класи—
 Ми скажемо їм зась!!

Гурт (реве) Зась! (колосальний вибух маси, летять угору листівки; світло гасне, починається стукіт телеграфних апаратів).

С Ц Е Н А V-та.

(На передньому плані темно, на задньому блимання ламп).
 (Держави тихо телеграфують. Хто говорить, той стукає дуже).

Франція. На фронті скрута. Ми відступаєм!
 Очистили провінцій три!

(Павза на 4).

Росія. Зброї! Зброї! Організуйте скоріше!

(Павза на 1).

Німеччина. 144 — — — 825 — — — 614
 Допомога буде!

(Павза на 3).

Бельгія. Зайнято Брюсель.

Америка. Амуніцію можу постачати.
 Тільки амуніцію!

Росія. Кількість?
 Америка. Необмежена!
 (Всі держави телеграфують голосніше).
 Бельгія. Замовлення!
 Сербія. Замовлення!
 Росія. Америка приймає.
 (Стук стихає. Павза на 2).
 Франція. Тисяча!
 (Павза на 1).
 Сербія. Двацять!
 (Павза на 1).
 Росія. Триста!
 (Павза на 1, удар телеграфу)

СЦЕНА VI-та.

(Світло на задньому плані гасне. Переноситься на передній план.
 На сцені д-р Сервіс, Джіммі, М. Сміт, Джеріті, Станкевич, Форстер, Шнайдер, Білль Муррей і д-р Норвуд.)

Д-р Сервіс. Глибоко прибитий цими звістками,
 Що в останні дні в газетах ми читали,
 Я пропоную Лісвільській групі
 Американської робітничої партії
 Послати телеграму в партійний Виконавчий комітет
 З вимогою рішучого протесту
 Проти безсоромного нападу німців на Бельгію.
 А ще дотого, я пропоную послати телеграму
 Самому Президентові У. С. А.
 З такою-ж самою вимогою.
 Шнайдер. А я хотів-би зробити запитання, скромне!
 Чи зверталася коли-небудь Лісвільська група

До свого партійного виконавчого комітету
 З вимогою протестувати проти нападу на Ірландію!
 Чи виматала коли-небудь партія соціалістів

Від Президента У. С. А.
 Виступить в обороні Єгипту та Індії
 Проти їх напасників?!

Д-р Сервіс. Ви німець!
 Шнайдер. А ви англієць!
 Д-р Сервіс (опановує себе й говорить).

Я смію думати, що соціалісти
 Швидче за других повинні підняти
 Голос протесту проти того знущання
 З міжнародних прав і всяких умов,
 Яке вчинив німецький кайзер
 Над безборонним бельгійським народом!
 Без всяких попереджень напасти на край!
 Взяти підступом фортеці!

Шнайдер. Невже невідомо нікому?!
 Д-р Сервіс. Ви не перебивайте!
 Шнайдер. Невже невідомо, питаю,
 Що Франція перша втислася до Бельгії!
 Що ті самі бельгійські покривджені
 Вітали французів!

Д-р Сервіс. Та хіба-ж усі бельгійські фортеці
 Не були звернуті у бік Німеччини?!
 Це ще не довід! Що-ж із цього?
 Хіба для людини це злочин—
 Знати, хто хоче напасти на неї?

Шнайдер. Хіба-ж невідомо всьому світу,
 Що війну почали самі французи?
 Що з аеропланів кидали бомби
 На міста німецькі!!

Д-р Сервіс. Це неправда!

Шнайдер. Як?
 Д-р Сервіс. Увесь світ вважає цю історію за казку.
 Це вигадав німецький апарат пропаганди!
 Шнайдер. Яким-же робом про це світ дізнався?
 Завдяки цензурі усіх телеграм,
 Оплачуваній золотом англійським?
 Д-р Сервіс (кричить) Звідкіля ці дані?
 Шнайдер. Це знає увесь світ!
 Д-р Сервіс. З німецьких джерел!
 Шнайдер. Іменно з ваших!!
 Станкевич. Ну, чого нам встрявати в скубню Євро-
 пейську?
 Хіба ми не знаєм, що таке банкіри? Що
 капіталісти?!
 Хіба є для робітника яка-небудь різниця
 Чи його грабують з Парижу, чи з Берліну!?
 Я дізнав цього на власній шкурі:
 Я працював в обох цих містах —
 І як голодав під владою Ротшильда,
 Так голодав і під владою кайзера.
 Форстер. Хай щоб там буде—нам робітникам
 У цій війні треба бути нейтральними.
 Єдина надія світу на рятунок—
 Це тільки наш соціалістичний рух.
 Він збереже міжнародною ідею,
 І світ, війною змучений,
 Скерує знов на мирний шлях.
 Бережіться ставати в чю-небудь оборону.
 Ми не можемо знати справжнього стану
 річей!
 Д-р Сервіс. Невже так можна ставити питання?
 Я ставлю инакше!
 Чи буде Лісвільська група протестувати
 Проти несправедливости у себе дома,
 І не буде звертати жадної уваги

На наймерзенніший акт міжнародної
 несправедливости,
 Який тільки траплявся у всесвітній істо-
 рії?!
 Чи буде група Лісвіля мовчати на те,
 що кайзер робітників Європи поневолює?!
 Шнайдер. А король Георг?
 М. Сміт. Це не до діла поставлене питання!
 Форстер. Це загальне явище!
 Станкевич. І кайзер і французькі буржуї!
 Джерітті. Це вносить неясність.
 Біль Муррей. Сто чортів!
 Я хочу познайомити всіх членів нашої
 групи
 З моєю думкою про тих революціонерів,
 Що збираються в салонах круг столика з
 кавою,
 Що підлизуються шановному громадян-
 ству,
 Яке церков осідлала.
 Я дуже пильно слідкував колись
 За диспутами, що провадилися довкола
 Того паратрафу партійної конституції,
 Яким заборонялися саботаж і насилля.
 І от чи не дивно, що ті самі особи,
 Що так завжди стояли
 За покірну стриманість,
 Кому не спішно визволити класу,
 Бо вони не з неї!
 Чи не дивно, питаю, що ті особи
 Силкуються штовхнути Лісвільську групу
 На оборону Британської морської могут-
 ности?
 Але сто чортів!

Всі
 одночасно

Хіба не байдуже кожному робітникові,
Чи отримає кайзер, чи не отримає, може,
Залізну дорогу в Багдад?!

Д-р Норвуд. Так чому-ж Вам тоді не вийти з партії,
Коли Вам не до смаку ця зміна в програмі?
Біль Муррей. Тому, що ми волієм саботаж, аніж страйк!
Д-р Норвуд. Ви хочете глузуванням і всякими зачіп-

ками

Станкевич. Вигнати із партії своїх опонентів.
Товариші!

Ми так з місця не рушимо ніколи.
Нам треба відповідь дати—

Д-р Сервіс. Інтернаціоналісти ми, чи може ні?
Мені дуже важко складати цю заяву,
Але я бачу, що справи склались так,
Що я у партії zostатися не можу.
З сьогоднішнім днем я умиваю руки
І вихожу з партії соціалістів.

(виходить).

Де-хто. Д-р Сервіс!
Заждїть!

Д-р Норвуд. Що це робиться! Що це робиться!
М. Сміт. Не можна допустити, щоб розпалася
група.

Верніть його назад!

Джерітті. Переконайте!
Форстер. Тут переконування нічого не допоможуть.
Шнайдер. Він не соціаліст, він просто собі
Англійський аристократ, чи щось таке!

Д-р Норвуд (стримуючи вибух).

Ви так не кажіть! З якої речі?!
Це з вас говорить ображена національ-
ність!

Станкевич. А з нього що говорить? Що говорить з
вас?

Товариші, я ставлю ще раз це питання.
Дайте мені відповідь: чи ми інтернаціона-
лісти?

Джиммі. Я не розумію. От я не розумію!

Що таке національність?

Що таке отчизна?

Коли я й мав яку-небудь отчизну,

То ви знаєте, товариші,

Ви знаєте... Вона нічого не зробила,

Щоб довести до мого відома цей факт!

Перше, що зробила для мене отчизна

Це передала до рук якійсь негритянці.

Що мене біла, годувала кашею на воді

І не давала зимою ковдри.

Моя отчизна—це фабриканти,

На яких я працюю, обливаючись потом,

У яких заробляю голодні шаги,

Які посилають поліцію бити мене касте-
тами!

М. Сміт. Від твоєї отчизни в тебе попсувались зуби.
Вони стали чорні, як той хліб, що їси.

Станкевич. Від неї твої руки стали грубі, як камінь.
Ти подивись на них. Чи бач, які борозни!

Форстер. А машинне масло в'їлося так глибоко,
Що ніяким милом, найкращих фабрик,
За весь твій вік його вже не вишкребуть!

Мабель Сміт. Ти став такий худий.

Джерітті. Ти вічно голодний.

Біль Муррей. Ти п'єш без цукру чай, що відгонить ме-
талом.

Форстер. Твоя сім'я. Твій маленький Джиммі...

Джиммі (схоплюється). Я не знаю отчизни! Я проти от-
чизни!

Я не тільки інтернаціоналіст —

Я протинаціоналіст.
Я отчизни не люблю.

(Павза).

Біль Муррей (до Шнайдера).

Чи ви зацікавлені як-небудь в тому,
Щоб посилати в Англію бавовну?

Мабель Сміт (до Форстера).

Чи ви зацікавлені як-небудь в тому,
Щоб посилати в Англію м'ясо?

Шнайдер. Ні, не зацікавлений!

Форстер. Я проти цього!

Джиммі. Кожний робітник був-би щасливий,
Коли-б міг дістати по шматочку м'яса
Хоч два рази на тиждень!

Шнайдер А коли-б ті панове, що готують м'ясо,
Не мали змоги вивозити його за-границю...

Мабель Сміт. То їм прийшлось-би продавати його тут
Так дешево, що і робітник зміг-би його їсти!

Біль Муррей. Ще важніше те, що, відправляючи
Продукти і крам за море в Європу,
Америка тільки годує війну!

Джиммі. Не давайте їй їсти, хай війна здохне!

Станкевич. Морить війну голодом!

Форстер. Годуйте Америку!

Джерітті. Це клич бойовий!

Шнайдер. Це клич для агітації!

Джиммі. Гей ти, війна,
Гей ви, роззвірїле кубло імперіалістів!
Ми оголошуємо війну війні.
Ми агітуємо: не дайте вам хліба,
Не дайте вам м'яса, не дайте вам сукна,
Не дайте вам нічого,
Щоб ти з голоду вмерла — війна!

(Світло гасне. Музика. На екрані: фабрикант Ласі Греніч показує плакат з написом. Партійці читають).

«Америка
Взялася постачати
Амуніцію
Для держав європейських.
Виробляйте набой!»

Група. Набой!!

Джиммі. Як?

(Світло запалюється. Музика стихає).

Група. Як? Що таке?

Форстер. На заводі Греніча?..

Станкевич. На нашому заводі?..

Біль Муррей. Ми будемо виробляти?..
Своїми власними руками?..

Всі. Набой!?

Шнайдер. Хм!

Джиммі. Я... я... я буду...

(Біжить на восьмий вільний поміст на задньому плані і телеграфує).

Я буду страйкувати!

Всі. Страйкувати!!

Завіса.

ДІЯ II-га.

СЦЕНА 1-ша.

(Лісвільська група і робітники—на передньому плані)

Джиммі (до робітника).

Вісім годин праці, вісім на розвагу,
А вісім годин дати на сон
Кожному робітникові.

1-ий робітник. Кожному робітникові.

Джиммі. Щоб надбавили платню усім.
Двацять п'ять центів, хіба це платня?!
Хіба це платня, я тебе питаю?

1-ий робітник. Я й сам це знаю. Хіба це платня!**Мабель Сміт** (до другого робітника).

Як ти живеш? Що ти їси?
Яка страва годує твою сім'ю?
Хіба дорожнеча не настала?

2-ий робітник. Ой, настала!

Мабель Сміт. Чи хто з вас спочиває так, як треба?
Чи виспавсь ти на своїому віку?
Чи так ти живеш, як людина?

2-ий робітник. Як людина—ні, я це знаю й сам!**Джиммі** (до 1-шої робітниці).

Яка твоя справа у цій війні?
Ти маєш робити гарматні набої,
Що будуть вбивати таких, як і ти.

Мабель Сміт (до другої робітниці).

Своєю працею ти маєш вбивати
Таких самих, як ти, робітників.
Сліпе знаряддя в чужих руках!

1-ша робітнича. Сліпе знаряддя!**2-га робітнича.** В чужих руках!

Мабель Сміт. І хоч не спинимо цим,
Що від праці відмовимось,
Всесвітньої пожежі...

Джиммі. Хоч вони сьогодні ще дужчі за нас,
Хоч порізнені ми...

1-ший робітник }
1-ша робітнича } (разом).

Ми заважати їм будем
У їхній злочинній роботі.

2-ий робітник }
2-га робітнича } (разом).

Ми загальмуємо їх колеса швидкі.

Джиммі }
Джерітті } (разом). Спільно!

Мабель Сміт }
Станкевич } (разом). Змовившись!

Форстер. Міцними лавами, об'єднавши руки!

2-ий робітник }
2-га робітнича } (разом). Всі за одного!

1-ий робітник }
1-ша робітнича } (разом). Один за всіх!

Всі четверо. Ніхто не зрадить!

Біль Муррей. Хай живе страйк! Хай живе саботаж!
Коли-б ви не були такі ще боязливі—
Я-б вам розказав, я-б вам порадив—
Насипати піску в машинні колеса.
Вбивати гвіздки мідяні в фруктові дерева.
Хай живе страйк. Хай живе саботаж.
Всяка зброя добра, щоб ворога бити!

Гурт. Всяка зброя добра, щоб ворога бити!

1-ий робітник }
1-ша робітниця } (разом). Усі хай згодяться.

2-ий робітник }
2-га робітниця } (разом). Хай дадуть відповідь.

Всі. Згода на страйк!

Д-р Норвуд. На страйк.

Джиммі. Стоп, а Генрі Дубб?

Гурт. Усі мусять спільно!
Уб'єм, як хто зрадить!

А Генрі Дубб! А Генрі Дубб!

Джиммі. Генрі Дубб, як ти?

(Остеронь стоїть три робітники „Генрі Дубб“).

Генрі Дубб. { Я
Генрі
Дубб.

Джиммі. Як ти Генрі Дубб?
Чи будеш з нами разом страйкувати?

Генрі Дубб. { Мені фабрикант казав...
Ніколи не вірити...
Політиканам!

Гурт. Он як!

Мабель Сміт. Хіба ти живеш краще, як всі останні?
Хіба у тебе біль не така, як у других?

Генрі Дубб. { Фабрикант мені казав...
Політиканів...
Не слухати ніколи!

Гурт. Страйколоми.

Біль Муррей. Одумайтеся ви, одумайтеся ще раз.
Питаємо в-останнє.

Генрі Дубб. { Фабрикант...
Казав...
Політиканів...

Гурт (разом). Мерзота!
Бий!

Вигнать їх!

Падло!

(Група робітників кидається на „Генрі Дубба“, разом з цим).

Станкевич. Що нам нікчемна жменька страйколомів!
Не звертать уваги! Не йдемо на фабрику!

Гурт (разом). Не йдемо!

За-ба-стов-ка!

СЦЕНА 2-га.

(Вбігає Ласі Греніч і д-р Сервіс).

Ласі Греніч. Чому фабрика стоїть, що за непорядки!
Ви знаєте, ви, неосвічена орда,
Скільки страт і шкоди
Кожна година вашого спізнення
Нам приносить?!

Гурт (глухо). Так.
Умгу.
Е-е!
О-о!

Ласі Греніч. Що це? Бунт? Що це — якась змова?
Ви найнялися — і маєте працювати.
А коли вам не до вподоби,
То марш із фабрики!!

Гурт. О-го.
Дивись!

Ласі Греніч. Ти помовчи там!
Ви слухаетесь бунтівників. Ми їх роз-
шукаєм.

У нас із ними короткий буде суд.
Марш з служби!

Гурт (перебиває). Це ще побачимо!
Не вагтеся!
Ми ще постоїмо!

Ласі Греніч. Ніколи на службу назад не приймемо.

З вовчим пустимо білетом.

Гурт (дужче). Це ще побачимо!

Не вагтеся!

Ми ще постоїмо!

Ласі Греніч. І всім непокірним об'явим покаут.

Гурт (ще дужче). Це ще побачимо!

Не вагтеся!

Ми ще постоїмо!

Ласі Греніч. Фабрика сьогодні пускається в хід.

Ви нас не злякаєте.

Між вами самими єдності немає.

Ви бидло!

Гурт (реве). Брехня!

Це неправда!

Постоїмо за себе!

Один за всіх, всі за одного!

Ласі Греніч. А Генрі Дубб?

Генрі Дубб (трое разом). Ні.

1-ша група робітників (до „Генрі Дубба“).

Геть звідси.

Наволоч!

Побити вас!

2-га група робітників. Ми розстроимо фабрику!

Ми спалимо завод!

Розбийте йому мізгівницю!

Ласі Греніч. А! Ви погрожуєте насиллям.

Д-р Сервіс (стримує його).

Стривайте, містер Ласі Греніч.

Ще може спокійно розв'яжемо справу.

Товариші мої! Послухайте мене.

Я соціаліст не з сьогоднішнього дня.

Це вам відомо. Я цьому довід дав!

Гурт. Ха-ха-ха-ха!

Д-р Сервіс. Ви піддаєтеся на вудочку бунтівників.

Німецьких шпівнів ви навчилися слухать.

Ви сами не знаєте, яку страшенну шкоду

Ви робите тій ідеї справедливості,

За яку ми з вами увесь вік боролися!

Гурт. Ха-ха-ха-ха!

Д-р Сервіс. Там на полях Бельгії ваша забастовка —

Одбивається тисячами французьких трупів.

У ваших руках доля всіх народів.

Невже так жорстоко ви скористуєтеся

Своєю владою?!

Гурт. Ха-ха-ха-ха!

Д-р Сервіс (спантеличений).

Що це таке? Чого ви смієтеся?

Хіба я вам не товариш? Не соціаліст?!

Не друг робітників?! Скажи-ж, ти, Генрі

Дубб!

Генрі Дубб (трое разом. Кричить).

Так!

Гурт (кидається з криком до Генрі Дубба й збиває їх з ніг).

Мерзота!

Наволоч!

Геть звідси!

(Друга частина гурту з ревом кидається на д-ра Сервіса та Ласі Греніча).

Бий його!

Падлюка!

Підлизень!

Бий фабриканта!

Беріться за фабрику!

Д-р Сервіс. А, ви погрожуєте насиллям!

(Д-р Сервіс і Ласі Греніч подаються назад до стіни, стіна розсовується й з'являється поліція, Гурт затихає. Павза).

Ласі Греніч. Ви замовкли? Не передбачали такого кінця?

А це вам кінець. Це кінець усім страйкам.

Ми справдімо усе, що я вам обіцяв!

Д-р Сервіс. Я перестерігав вас, я вас просив
Не грайтеся з вогнем у небезпечний час.
Що-ж тепер буде?

Ласі Ґреніч. Робітникам роцот і вовчий білет.
Хто на роботу сьогодні ще не стане —
Цей піде в Америці роботи не знайде.
А решті ми за-для науки зменшимо
платню

І на годину збільшимо робочий день!
Хто стає на роботу?

Генрі Дубб. Я..
Я..
Я..

(Серед робітників рух. Пересовують трибуну).

Джерітті (вискакує на трибуну).
Товариші, спокійно!
Я закликаю вас до спокою.
Ніяка поліція на землі американській
Не мала і не матиме ніколи права
Забороняти вільним громадянам
Мирно обмірковувати свої справи!

Сержант. Я прошу вас припинити всю цю історію.
Джерітті. Припинить? Що ви цим хочете сказати?
Сержант. Більш ми не допустимо ніяких промов
Підчас страйку.
Джерітті. Хто це сказав?
Сержант. Такий наказ від нашого начальства!
Джерітті. Але-ж ми маємо право?
Сержант. Це право скасоване. Припиніть розмови.
Джерітті. Це акт насилля!
Сержант. Вам з нами нічого заводить суперечки.
Джерітті. Але-ж ми в праві бути тут?
Сержант. Забудьте про це, мій любий.
Джерітті. Товариші. Ми здійснюємо тут
Свої права, як американські громадяни,

Ми провадимо мирний, політичний мітинг.
Ми не вчинили насилля і не зробили-б
його,

Ми знаємо свої права і будемо...

Сержант. Злізайте геть.

Джерітті. Громадяни...

(Поліція зриває Джерітті з трибуни).

І-ий Поліцай. Чи ви замовкнете нарешті?!

Джерітті. Я маю право!

Сержант. Ви арештовані!

Станкевич (на трибуні). Робітники.

Ми тут зібрались

Для боротьби за наше право.

Сержант. Ви арештовані.

(Поліцаї забирають Станкевича.)

М. Сміт (на трибуні). Товариші-робітники,
Це Америка, чи Росія?!

Сержант. Доволі, добродійко!

М. Сміт. Я маю право говорити і буду говорити!

Сержант. Нам не хотілось-би, добродійко,
Вас арештовувать.

М. Сміт. Ви мусите мені дати говорити!

Сержант. На жаль, добродійко, такий наказ.
Ви арештовані.

(Поліцаї забирають Мабель Сміт).

Б. Муррей (на трибуні). Що ми—раби?! Що ми—собаки?!
Ми приковані ланцюгом до своєї
роботи,

Не сміємо навіть пари з уст пу-
стити в свою оборону.

Сержант. Ви арештовані.

Б. Муррей (не звертаючи уваги). Каторжною працею ми збі-
раємо мільйони,
Щоб цей ситий Ласі Ґреніч

Міг женитися з хористками
Й розводитися з ними?!

Л. Греніч (до поліцаїв). Збийте його з ніг.

Заткніть йому пельку!

Б. Муррей. Або красти жінок у чужих чоловіків.
На це йде наша кривава праця?

Сержант. Замокніть!

Б. Муррей. Кривава праця!

Сержант. Бий!! (Поліція б'є Б. Муррея, той падає.
Павза).

Джиммі (кричить). Біль!

(Світло на передньому плані гасне. Держави починають тихо телеграфувати. Робітники і поліція звикають. Світло на задньому плані. Павза на 10).

СЦЕНА III-тя.

Росія. Російська армія розбита в пень.
Ми відступаєм, відступаєм, відступаєм.
(Павза на 3).

Бельгія. Під Суасоном програно битву.
Франція. На Марні відступ.
(Павза на 1).

Сербія, Росія. Потрібна допомога Америки.
(Павза на 2).

Франція і Бельгія. Потрібна допомога Америки.
(Павза на 2).

Росія. Нью-Йорк!
(Павза на 2).

Всі Держави. Нью-Йорк!

СЦЕНА IV-та.

(Світло на задньому плані гасне, переноситься на передній.
Довгий стук. Джиммі виходить на сцену, протираючи очі.
Стукають ще раз).

Джиммі (занепокоєно питає). Хто там?

Голос Ласі Греніча. Алло!

Джиммі. Хто це там стукає в таку пізню пору?

Л. Греніч (стукаючи). Ей, слухайте ви.

Чи немає у вас коня і упряжи?

Джиммі. Коня та упряжи?
Де вони візьмуться у мене!

Л. Греніч. А хто це там стукає в таку пізню пору?
Відчиніть, не будемо-ж ми тут
На дощі стояти.

(Джиммі хвилинку думає, потім іде й відчиняє. Входять Ласі
Греніч та Елен).

Л. Греніч. Ви довго примушуєте чекати себе,
Сто чортів! Дощ ллє, як із відра.
У нас перевернувся автомобіль в канаву.
Чи немає у вас коня, щоб витягти його?

(Джиммі ввесь час боком відходить, здивовано щось розпізнаючи).

Джиммі (в тому-ж стані). Немає в мене коней.

Л. Греніч. А де-небудь близько не знайдеться?

Джиммі. В сусіднього фермера.

Л. Греніч. Далеко звідсіля?

Джиммі. Верстви з півтори.

Л. Греніч. А, чорт!

Елен. Ми підемо туди.

Л. Греніч. Ні, що ви, Елен. Ви-ж вся промокла.
Ви застудитесь ще. Я цього не дозволю.
(Енергійно). Ей, ви там, як вас!
Ви дозволите нам трошки перегрітися у
вас.

Ми вам заплатимо як слід.

Джиммі (пізнав Л. Греніча). Ах!

Елен. Ласі, не затримуйтеся за-ради цього.
Хай швидче направлять мотор,
Або-ж здобудьте другого.

Л. Греніч. Але-ж дурниця, Елен! Я вас не пущу.
Ви мусите зогрітись. Ми ще встигнемо.

(До Джиммі).

Ну, чого ви стоїте, роззявивши рота?
Всю ніч ви думаете так стояти?
Нагрійте цій дамі гарячого чаю,
Вам буде заплачено.

(Джиммі йде в напрямку з сцени).

Греніч (До Елен). Роздягніться, Елен. Хай висохне одежа.

Що там на нього звертати увагу.

Елен. Ласі, я боюся. Ми краще поспішаймо.
Знайдіть якогось способу, щоб знову пу-
стити мотор.

Я боюсь, Ласі. Поль міг дізнатись.
Він може за нами навздогін женеться.
Він такий ревнивий, мій чоловік.

Л. Греніч. Але-ж дурниця! От таке! Дурниця!
Цілком ви без потреби мучите себе.
Такого-ж не було, нема й не буде.
Будьте розумненькі. Скидайте одежу.

(В цей час входить Лізі).

Лізі (зляканим, заспаним голосом). Що тут за гамір?

Джиммі (до неї). Тссс...

Л. Греніч. Оце скидайте. Принаймні це.

Джиммі (до Лізі). Чого ти встала?

Л. Греніч. Оце ми де-небудь розвісимо сушитись.
І коли-б ще розвести тут вогонь...

Джиммі (до Лізі тихо). Тут Ласі Греніч.

Лізі (з максимальним здивуванням). Син фабриканта?!

Л. Греніч. А вас я одягну в своє пальто.
Ви скоро зогрієтесь.

Джиммі. Приготуй чаю. (Лізі пішла).

Л. Греніч. Ей ви, земляче. Ходіть-но ви сюди.
От що: мені треба, щоб ви
Помогли мені зібрати народ.
Тільки, будь ласка, не балакайте багато.
Не мовте ані слова про те,
Хто їхав в автомобілі.
Я вам заплачу. Швиденько!
Зберіть якомога більше сусідів.

(Джиммі відступає назад і виходить).

Ну от і чудесно. Зараз все залагодиться.
Прийде багачко людей. Ви присядьте,
Елен.

Витягнуть мотор, і ніхто не буде знати,
Коли це трапилось і як це вийшло. —
Дайте свої ручки, хай я розігрію. —
Що вилетіла пара вільних птахів...

Елен. Я боюсь, Ласі. Я боюся.
Я не можу спокійно всидіти на місці.

Мені вчувається шум його автомобіля.
Він такий жорстокий. Він мені запряг-
нув,

Що як піймає нас разом...

Л. Греніч. Яка ви полохлива! І зовсім надаремно.
Я вас запевняю він нічого не знає.
Він мусів виїхати до Нью-Йорку.

Елен (з надією). Могло щось трапитись.

Л. Греніч. Не трапилось нічого.

(Греніч веде Елен до трибуни, що править за отоманку і
говорить жагуче):

Елен, Елен! Чого нам боятись?
Коли що буде — ми втечемо далі.

Ми купимо яхту, попливем на південь.
Я збудую вам палац над берегом моря.
Акції наших фабрик йдуть угору.
Я всемогутній дати вам щастя.

(Підчас останніх його слів розгортається поволі екран).

Елен. Ласі. (Цілуються. Стає темно. Музика. На екрані окопи, вибух фугасу, воєнка падає мертвий. Музика вривається. Світло).

Елен. Ні, я не хочу. Це занадто поетично!
Я не пізнаю вас, Ласі, у цих словах.
Так міг-би сказати шкільний учитель,
Закоханий студент. Ах, Ласі (розкішно
потягається).

Мені так сумно у цьому Лівелі.
Містечкові лорди і комерсанти...
Я марю—ми поїдемо у велике місто.
В Лондон, чи Париж.

Л. Греніч. Там тепер війна.
Елен. Ну, нехай в Нью-Йорк,
Або ні, там Поль.
Ну, нехай в Чикаго.

Л. Греніч (дуже палко).

Скрізь, скрізь поїдем, куди забажаєш.
Хіба твої губи не такі-ж гарячі
Будуть у Чикаго, як у Нью-Йорку?
А твої руки не такі-ж м'які
В каюті яхти, чи в купе вагону,

(все більш нашіптуючи)

Чи в номері Чиказького готелю?
Чи навіть тут?!

Елен (пручається). Ласі, ви розум тратите!

Л. Греніч. Я всемогутній в золоті, Елен.
Я вас обсиплю усім багатством Америки.

Елен. Ласі!!

(Обійми, стає темно. Музика. На екрані бомбардування робітничого кварталу міста. Біжать перелякані люди. Валяться будинки. Світло. Вбігає Джиммі. Бачить обійми, остовпів).

Елен (перелякана). Ласі, Ви чуєте гудок автомобіля?
Л. Греніч. Це Вам здалося.

(повертається і бачить Джиммі. Непевно).

Чого вам? Ах, це ви!
Ну, що ви? Добули людей?
Скільки їх?

Джиммі (зовсім рішучий). Я не ходив по них.
Я не привів нікого!

Л. Греніч. Ви збожеволіли! Я-ж вам казав.

Джиммі (стиснув кулаки). Хто ця дама?

Л. Греніч. Що ви хочете сказати?

Джиммі. Я хочу спитати. Вона ваша жінка,
Чи може це жінка другого мушчини?

Л. Греніч. Що? Ах ви парш...!

Джиммі (відступив два кроки назад).

Я знаю вас, м-р Греніч!

І знаю що ви робите.

А з другого боку, не завадило-б знати і вам,
Що ви нікого не обдурите!

Греніч. А якого чорта вам до цього?

Елен. Ласі! Ходім звідсіль.

Л. Греніч. Стривайте.

Слухайте, мій любий, у вас є нагода
Заробити сьогодні цілу купу грошей.

Джиммі. Мені не треба ваших грошей,
Я не доторкнусь до ваших брудних грошей.
Які ви отримуете, вбиваючи людей!

Л. Греніч. Боже мій (упалим голосом).

Що ви маєте проти мене!

Джиммі. Що я маю? Я працював на вашому заводі.
Я страйк почав був за свої права,
А ви мене лаяли, як собаку,
Послали за поліцейськими,
Наказали мене арештувати.

А вони розбили голову нещасному Білю
Так що він помер.

І посадили мене в тюрму.

Хоч я нічого не вчинив!

Греніч.

Ах, он воно що!

Джіммі.

Так, он що воно!

Але я не звернув-би на це уваги,
Коли-б це не сталося за-ради набоїв,

Які ви робите, щоб убивати

Людей по всій Європі.

Ви розтринькуєте гроші на те,

Щоб розпивать з хористками шампанське,

Щоб чужих жінок красти у чоловіків...

Греніч (осатанілий). Ах ти!..

(Кидається на Джіммі. Джіммі кинувся тікати. Стук у розсувну стінку. Джіммі зупинився).

Елен. Ласі!

Джіммі. Хто це може бути?

Я піду відчинити.

Греніч. Ні.

Голос Поля. Ей, хто там відчинить!

Елен (тихо). Ах!

Джіммі (йде до дверей). Чого вам треба?

Греніч (кидається до Джіммі і збиває його з ніг).

Мовчіть, ні слова!

Поль. Чи не знаєте ви, чий це автомобіль,

Що лежить у канаві?

Джіммі (пручається). Пустіть, пустіть!

Греніч. Не смійте!

Поль. Чи не бачили ви тих, хто в ньому їхав?

Це був кавалер, а з ним молода дама.

Джіммі (тихо). Пустіть!

Греніч (тихо). Елен! Іншого шукайте ходу,

Тут десь мусить бути.

Я тимчасом зв'язу цього негідника.

Тоді хай стукають хоч до самого ранку.

Поль. Чи відчините ви? (стук).

Елен. Ласі, я не знаю (панічний страх).

Греніч. Ідіть у ці двері.

(В цей час Джіммі і виривається, кидається до дверей і відчиняє, вскакує Поль і з ним чотири помічники).

Елен (кричить). Ах!

Поль. Ах, вибачайте.

Греніч. Поль, я готов дати відповідь

За всі свої вчинки.

Ти знаєш, де шукати мене.

Поль. Не треба. Ми самі собі візьмемо

Сатисфакції, якої хочемо!

Елен. Поль, що ти хочеш зробити?

Поль. Будь ласка, без істерик.

Елен. Відповідай!

Поль. Будь спокійна. Я не уб'ю його,

Але зате провчу

Раз на завжди!

Елен. Він не винен, Поль.

Тут все винна я.

Ради Христа, я збожеволюю.

Поль (разом з нею). Мене ти не вблагаєш.

Елен. Я з ним сама втікла.

Поль. І гаразд!

Я його так припечатаю,

Що ні одна заміжня жінка,

Ніколи більше з ним тікати не буде!

Л. Греніч. Що?!

Елен. Поль, ти сатана, я уб'ю тебе за це!

Поль. Будь ласка. Будь ласка. Це мене мало
турбує.

Але спершу я хочу зробити цю штуку,

Раніш ніж умерти. Беріть його.

Л. Греніч. Не смійте!
 Поль. Джо! Одведи її в автомобіль і тримай там.
 Не дозволяй закликати на поміч.
 А як хто-небудь проходитьиме мимо,
 Примусь її мовчати. Заткни їй рота рукою.
 Елен. Поль!
 Поль. Заберіть її!

(Джо виносить Елен).

Л. Греніч. Пустіть мене (виривається, його схоплюють і тримають).

Поль (до Джіммі і Лізі). Добрі люди,
 Нам треба вашої кімнати
 На півгодини, не більше.
 Ми вам за це гарно заплатимо.
 Заплатимо стільки, що вам вистарчить
 Цілий купити будинок, як цього схочете.

Джіммі. (зникаючись) Що ви хочете зробити?

Поль. Те, що я сказав.

Джіммі. Що ви хочете зробити?

(На знак Поля—помічники виносять Ласі Греніча).

Поль. Після того ми поїдемо. Зрозумійте,
 Що вам абсолютно нічого турбуватися.
 Ми залишимо пацієнта тут.
 І як тільки доберемося до телефону,
 То сповістимо лікарню і попросимо
 Прислати карету „негайної допомоги“.
 А там все, що вам прийдеться робити
 Це ждати, не турбуватись, і що найбільше
 Дать йому води, якщо він забажає.
 Про це-ж, що було тут—кажіть усім,
 Що нічого не бачили і нічого не знаєте.
 Мені дуже прикро, що вас потурбував.

(Поль вийшов. Джіммі і Лізі остовпіли).

Лізі. Боже мій, боже!
 Що вони хочуть робити?!
 (Джіммі мовчить).

Нам треба їх спинити,
 Нам треба стати на поміч.

Джіммі (скорчився). Лізі!!

(Павза на 2. Світло на передньому плані гасне. Починається голосне телеграфування Держав. Усі кричать одночасно. Лізі і Джіммі зникають).

СЦЕНА 5-та.

Росія. Вони нас б'ють з правого флангу,
 Вони нас витиснули з Польщі.
 Ми тратимо в Галичині позиції.

Англія. Мене заріжуть їхні підводні човни.
 Вони мені прорвали блокаду.
 Вони мені прорвали блокаду.

Франція. Дві армії в мене розбито.
 Вся Сена в крові.

Вони бомбардують Париж.
 Бельгія. Моєї території лишилося чотири
 кілометри.

Я благаю рятунку.
 Сербія. Ви мене втягли в це становище.
 Тепер рятуйте мене,
 Я не маю виходу.

Америка. Чого ви всі так страшно репетуете.
 Я-ж вам допомагаю стільки, скільки
 можу.
 Невже ви безсилі витримати натиск?

(Крик обривається. Павза на 1).

Росія. Вони нас витиснули з Польщі!
 Англія. Мені заріжуть їхні підводні човни!
 Бельгія. Я благаю рятунку!

- Франція.** Вони бомбардують Париж!
- Сербія.** Рятунку, рятунку!
(Пауза на 3).
- Росія.** Чому Нью-Йорк так зволікає з відповіддю?
Я телеграфую ще раз.
Нью-Йорк, Нью-Йорк. А-ме-ри-ка!
(На друге „Нью-Йорк“ вступає).
- Франція.** Америка, Америка! Дядя Сам!
(На „Америка“ Росії вступає).
- Бельгія.** Вашингтон. Сенат. Біржа американська!
(На „Сенат“ Бельгії вступає).
- Сербія-Англія.** Америка. Сенат. Біржа. Нью-Йорк!
(На „Сенат“ Англії вступає).
- Росія.** Даю в заклад залізницю. Поможіть!
(Все обривається. Чути тільки тихий стук телеграфу. Світло на задньому плані гасне. Переноситься на передній).
- Станкевич** (заглядає з-поза розсувної стінки).
Джиммі. Джиммі. Джиммі Гігґінз!
(Джиммі вилазить з-під високого помосту, що ліворуч актора).
- Джиммі.** Станкевич! Станкевич?!
- Станкевич.** Тсс...
- Джиммі** (тихіше). Вас також вигнали з заводу?
- Станкевич.** Всіх погнали. Всіх!
І брата Мабель Сміт,
Прогнали Джерітті,
І навіть товстого Шнайдера
Викинули з служби.
- Джиммі.** Усіх партійців?
- Станкевич.** Увесь неспокійний елемент!
(Держави, що весь час тихо телеграфували, вибухають криком і голосним телеграфуванням).

- Одна група.** Ми не згодні!
- Друга група.** Це не вигідні умови!
- Всі** (до Америки). Це у вашім власнім інтересі!
- Америка** (чеканно). Ви згодні, я не можу занадто
рискувати.
Віддайте мені вплив на Тихому океані,
Крім того...
- Держави.** { Це забагато!
(разом) { Ми стільки не можемо!
{ Уступіть дещо!
- (Крик обривається. Чути тільки тихе телеграфування).
- Джерітті** (заглядає з другого боку розсувної стінки).
Тут соціалісти?
- Джиммі і** (одночасно). Тут, Джерітті!
Станкевич.
- Джерітті.** Ми наче побита собака.
Заткнули нам роти, пов'язали руки!
Ви скиглили також?
- Станкевич.** Нас заганяють під землю на довгий час.
- Джиммі.** Я здатися не можу.
- Джерітті.** Ніхто не здасться,
Хоч тепер буде багато важче.
Поліцейські лещата здавлять нас ще
дужче.
Війна бере Америку за горло.
- Джиммі і Станкевич.** Що?
- Джерітті.** Може в цю хвилину кидають жереб.
- М. Сміт** (входить). Джерітті. Гігґінз. Товариш Станкевич!
Несу вам звістки, що пахнуть кров'ю.
- Станкевич, Джерітті.** Ми знаєм.
- Джиммі.** Уже.
- М. Сміт.** На випадок втягнення Америки в війну
Буде оголошено військовий примус для
всіх.

Джерітті. Для всіх?
Джінні. Примус?
Станкевич. Військовий примус!

(На передньому плані світло гасне. Переноситься на задній).
(Павза на раз. Телеграф вдаряє.)

Держави. Згожусь.
А-а-а-а.
Швидче.

Всі. Тільки швидче.
Америка (спокійно). Тоді й я згодна.

(Всі держави застукали і радісно одночасно закричали):

Англія. Я аплодирую вам, Америко, через Океан.
(На „аплодирую“ вступає)
Бельгія. Вітаю всіх союзників.
Мету досягнуто. Досягнуто мету!
Росія. Тепер ще натиск, вже останній,
І мої війська вступають в Берлін.
Америка. Що я обіцяв, я того дотримаю.
Ол-райт, можете бути спокійним.

(Одночасно з цими вигуками вбігає на сцену робітничий гурт.
Світло на задньому плані гасне. Переноситься на передній).

Гурт (разом). Всім тривожним звісткам є potwierдження.
Нам не брехали.
Свого сина я не віддам на різню.
Хто сміє в мене його відібрати?
Хай поpróbують мене примусити битися,
Нехай поpróbують.
Я записуюсь у добровільну армію.
Хто піде зо мною?
Війна нас до рук кривавих прибрала.
Хто одрубає їй пальці?
Упірайтеся руками, відбивайтеся ногами.
Я боюся, я боюся!

Робітниця. Мій син, моя кров, не віддам його нікому.
Мене беріть, ведіть на страту.

1-ий Робітник. Мені двадцять років, я почав тільки жити.

В кого зніметься рука порвать моє життя?

2-й Робітник. На кого маю здати дрібноту свою,
Коли мене вирвуть з моєї сім'ї?

Гурт (разом). Нам не брехали.
Не віддам свого сина.
Хай примусить мене битись.
Я записуюсь в армію.
Війна нас прибрала до рук.
Упірайтеся руками.

(На високому помості, що ліворуч від актора, з'являється Президент Вільсон і два полісмени).

СЦЕНА VI-та.

Вільсон. За демократію (все стихає).
За демократію всесвітню
Здіймає Америка прапор війни.
Стенографісти пишуть пильно
Протокол моєї промови.
Телеграфісти, передавайте її
Усім станціям земної кулі.

(Телеграф тихо стукає).

Німецькій гідрі Імперіялістичній
Ми мусимо вирвать кровожадні пазурі.
Ми вічний мир принесемо на господній
ниві.
І союз мирних демократичних громадянств
Утворимо, як вільну лігу всіх націй.
Справедливість принесем усім слабим, та
поневолею

І коли-б навіть це було у божій волі,
Щоб прийшов речінець багачам зректися
Своїх маєтків на користь убогих—
Ми на все підемо—після війни.

Гурт (разом).

Ах яка радість!
Висока ідея!
Це може бути.

Не вірте солодким словам.

Вільсон.

Ви допоможіть нам тільки задавити кай-
зера.

Вся ця війна за справедливість,
За правду, за братерство й таке інше.
За правду.

Станкевич.

Справедливість.

Джиммі.

За Нью-Йоркську біржу.

Ці четверо і ще двоє. Хто піде їм служити?

Хто покладе голови?

Ці шестеро і ще двоє. Хто в жертву принесе свою ногу
чи руку?

Гурт.

Давайте відповідь за своїх дітей.

Давайте відповідь перед історією.

Не слухайте їх.

Не піддавайтесь їм.

Погибель на них.

Ламають закон.

Так.

Геть!

Обидва полісмени (кричать). Раз!

(Частина чоловіків завмерла у муштровій позі).

М. Сміт. Що це значить?

Частина гурту. Що це означає?

Полісмени. Два!

(Частина чоловіків робить крок).

Вільсон.

Закон, ухвалений сенатом:

Примус військовий—рівний для всіх.

Полісмени.

Раз. Два.

Вільсон.

Нам так зроби́ти хочеться для справед-
ливости.

Раз. Два.

Полісмени.

Раз. Два.

Вільсон.

Для неї ми готові на всякі несподіванки:
Пишіть, стенографісти, пишіть цей про-
токол.

Ми правою рукою сіємо добро
З Нью-Йорку до Кавказу.

(Всі держави стукотять і кричать).

Держави.

Мільйон убитих!

Вільсон.

Мільйон убитих. Пишіть, стенографісти.
Ми правою рукою несем всім правду.

(Всі держави стукотять і кричать).

Держави.

Скрізь епідемії!

Вільсон.

Епідемії скрізь. Пишіть, записуйте,
А лівою рукою тут у нас для тих,
Що стиха лиха нам бажають—
Війна. Стережіться!.. Пишіть, стеногра-
фісти.

Своєю лівою рукою...

Хай живе справедливість.

(Стає темно. Вільсон і полісмени зникають. Розгортається екран.
Музика. На екрані: вибух на заводі набоїв. Світло. Музика стихає).

С Ц Е Н А VII-ма.

Гурт.

Це десь недалеко.

Чи не порохівня?

Ні, це швидче на фабриці набоїв.

Це в тій стороні.

Джиммі. А!

(Стає темно. Музика. На екрані вулиця робітничого кварталу. Потім хата Джиммі. Світло запалюється. Музика стихає).

Джиммі. Слухайте, хлопці, мені треба піти туди.

(Стає темно. Музика. На екрані дружина Джиммі Лізі грається з дітьми. Світло запалюється. Музика стихає).

Джиммі (кричить) Пустіть мене! (Побіг).

Гурт. Чого він кричав?

Він там живе.

Де?

Там.

Біля фабрики набоїв.

(Стає темно. Музика. На екрані Джиммі біжить по тій-же вулиці до своєї хати. За рійком бачать руїни фабрики. Жахається, біжить далі. Замість своєї хати і сім'ї знаходить глибоку яму. На екрані обличчя Джиммі в страшній розпучі. Екран гасне. Світло запалюється. Музика стихає. На сцені нікого нема. Вбігає Джиммі).

Джиммі (страшним криком). Проклята війна! Проклятий капітал!

Я не хочу жити.

Завіса.

Д І Я ІІІ.

СЦЕНА І-ша.

(На сцені Джиммі сам).

Джиммі.

Там, де була хата, залилася глибока яма. Поміж потрочених уламків із будинків та дерев.

Валилася нога, закривавлена нога

Нога обпалена, обсмажена.

Лізі.

Лізі, Лізі. Нога Лізі (похилився).

А маленький, маленький син робітників
Джонатан Джімович Гігінз.

Джонатан Джімович... (схоплюється).

Гей ти, війна, гей ви, череваті!

Між нами ще не все покінчено!

Не покінчені справи!

З моєї любови—зненависть, зненависть,
зненависть.

Це нічого, що я Джиммі, тільки Джиммі
Гігінз.

Нікчемний, обірваний, з роздертим серцем.

Це нічого, що тепер ви поверх мене
дивитесь.

Гей ти, війна, хазяї череваті!

Джінні стогорлий, стоязкий, сторукий.
Де-небудь тебе Джінні за горлянку схо-
пить.

(Підчас його слів, починаючи з другого „Гей ти, війна“, виходять у сутінках на сцену поволі усі його знайомі).

- 3 гурту. 1. Джінні, Станкевича взяли до армії.
2. Джінні, Джерітті потягли до армії силою
салдати.
3. А Форстер, Джінні, сам надыг мундир.

Джінні. Своєю охотою?

3 і 5. А так, охотою.

Джінні. Так.

1 і 2. А я читаю що-дня їх газети.

3. Таке там пишуть. Звірі оті німці!

4. Топлять пароплави з сотнями людей,
Цілком безбройних.

5. І дітей топлять.

Міста обстрілюють.

Джінні. А у нас-же, у нас...

Джонатан Джімович Гіг'їнз.

2 і 3. Що таке Джонатан?

5. Джонатан?

1 і 4. Джонатан?

1 група. Мені не треба думать.

2 група. Мовчання. Мовчання.

Війна.

Війна.

Війна.

Війна.

Джінні. Ні, я глухий на їхні підшепти.

На їхні газети, їхню пропаганду.

Це в мені хай замовкне.

(Гурт, що весь час метушився й гомонів, притих).

Джінні (в тиші). Я глухий, я йду на вулицю.

(Йде до розсуювної стінки. Під звуки музики і брязчання тарілок розсовується стінка. Виходить вербунова комісія. Двоє грають на тарілках. Вони танцюють військовий танок з патріотичними прапорами. Зупиняються).

Сержант в комісії. Шановні громадяни!

Ваша отчизна кличе вас.

Ваша отчизна вас потрібує.

Хто з вас не попав ще в наші казарми,

Хто з вас не держав ще рушниці в руках—

Наш барабан кличе.—Заходьте, панове!

Рятуйте людськість.

Зовсім безплатно вас тут одягнуть,

Озують, добре нагодують.

Гурт. Гей!

Ти.

Як

Ти

Скажеш?

Сержант. Там звірства, звірства, звірства.

Всесвітня справедливість в небезпеці

Ловися, рибко маленька й велика!

Як ви, громадянине, як ви, громадянине?

Я вас питаю. З боку заходь.

Де ваша громадська честь і сором?

Коли всі там б'ються за святеє діло,

Ви дома жінчині пиріжки їсте.

Громадянин (обороняючись).

Дайте стямитись. Хай знаю я за віщо.

Сержант. Що там тямити! Отчизна в небезпеці.

Вся комісія. Отчизна в небезпеці!

Війна, звірства. Го-го-го!

Отчизна в небезпеці. Німці б'ють.

Паніка. Паніка. Платимо гроші.

Зрадник, боягуз, хто з нами йти не хоче.

Отчизна в небезпеці.

Ну?

Громадянин. Отчизна в небезпеці?..

(Йде в їхні лави. Все вибухає криком „Ура“. Танці. Брязкіт тарілок. Барабани).

Сержант. А ти, громадянине! Що скажеш ти?
Як ти покажешся завтра на вулицю?
Що втерєє наш край, програвши війну,
Те і ти втерєєш в своїх грошах.
У своїх заробітках.

Комісія. Солідарність націй... Приставай до нас!
Го-го-го! Го-го-го-го!
Отчизна в небезпеці.
Отчизна в небезпеці! Ну?

2-й Громадянин. Отчизна в небезпеці?

(Йде до них. Грає музика. Кричать „Ура“. Танцюють).

Сержант. Ловися, рибко! (до Джіммі Гігінза). Чого,
земляче,

Роззявив здивовано голодного рота?
Марш в ногу з нами—кайзера бить.

Джіммі. Ха-ха-ха! Ха-ха-ха-ха! (Довго сміється)

(Всі під музику розходяться).

СЦЕНА II-га.

Джіммі (підчас цього маршу говорить).

Станкевич, справді.

Слухайте, Станкевич, Станкевич!

(Біжить до розсудної стінки, яка в цей час зачинається, стукає в неї кулаками, повертається і бачить Форстера, що входить у військовій формі).

Форстер! Форстер!

Ви знаєте, що я допіру бачив:

Станкевич пішов у юрбі з воляками.

Він мене пізнав. Веміхнувся, покивав
рукою.

Як він попав туди? Він-же не мусів.

Як ви попали, Форстер? Чом ви?

Форстер.

Звідкіля взялися, Джіммі, ви до нас?

Де ви були так довго?

Тепер вам багацько у нас здасться може
дивним

І незрозумілим.

Джіммі.

Де я був друже?

Після того дня, як сім'ю мою

Машина звищила військова,

Я зробивсь безхатнім. Своїми ногами

Я зміряв Америку вздовж і впоперек.

Форстер.

А що-ж робили ви?

Джіммі.

Я залишився тим самим.

Ви тямите Віля — „Хай живе страйк“!

„Хай живе саботаж“?

Я сів ці слова по порах робітничих.

Я додержав віри своїй боротьбі.

Насипайте піску в машинові колеса.

Вбивайте гвіздки на смерть і на життя.

Перешкоджайте їй.

Форстер.

Джіммі, ви знаєте, ви робите злочинство.

Джіммі.

Що таке злочинство?

Форстер.

Перед своїми ви злочинство робите.

Перед власною класою.

Джіммі.

Перед робітниками. Що кажете ви?

Коли це ви стали на Сервіса схожим?

Ви продали, чи купили партійний білет?

Форстер.

Гігінз, ви знаєте мене не з сьогодніш-
нього дня.

В цій війні, Джіммі, викується революція.

Коли одна з сторін буде розгромлена.

- Я німець, ви знаєте, і йду проти кайзера.
І це роблю свідомо.
- Джиммі.
Форстер. За-для чого, Еміль?
Розбийте Німеччину і там буде Республіка.
Цим разом має не Америка зробити.
- Джиммі. Тоді ми робитимем те, що й патріоти,—
Ми будемо підтримувать уряд капіталі-
стичний.
- Форстер. Ми знаємо уряд, чим дине він,
Але й те знаємо, що в свій час ми зміни-
мо його.
- Розбийте Німеччину.
- Джиммі. А ви того певні,
Що ці багатії не підведуть нас?
Що ми не звикнемо до їхньої дисципліни?
- Форстер. Розбийте Німеччину, тоді ми питаємо,
Тоді ми скажемо, за що ми брали участь
в цій війні.
А параграфи Вільсона, Гіггінз, ви-ж їх
знаєте?
- А як тепер уряд страйки розв'язує,
Примушує підприємців іти на уступки?
А останню промову Греніча ви чули?
„Нам приходится признати, хоч-не-хоч,
Що старий порядок світовий умер“.
Так він говорить.
- Джиммі. Так він говорить?
Форстер. Він каже: „праця в свої права ввходить,
Ми мусимо їй мирно іти назустріч“.
Так він сказав.
- Джиммі. Греніч так сказав?
Це наче збожеволів господь бог на небі.
- Форстер. Бувайте здоровенькі, Джиммі,—поспішаю.
Слухайте дійсности. Час вам зрозуміти,

Що ваше місце в лавах поруч з нами.
Бувайте, Гіггінз!

(Форстер пішов. Джиммі непорозуміло йде слідом за ним. Зупинився, замислився. Входять Л. Греніч, Д-р Сервіс і Сержант, зупинились, підійшли ближче, наставили вуха, прислухаються.)

Джиммі. «Хоч-не-хоч, а мусимо признати,
Що старий порядок світовий умер».
Отак сказав містер Греніч.

(Л. Греніч, Д-р Сервіс, Сержант підійшли ще ближче і слухають ще пильніше. Стає темно. Все зникає.)

СЦЕНА III-тя.

Музика. На екрані: „Револуція в Росії-побідний бій пролетаріята на вулицях міста“. Світло. Музика стиха. Вбігають робітники Том і Джек).

- Том. Це неможливо. Де це ви бачили?
- Джек. Давайте, давайте, я вам прочитаю.
- Том. Чорним по білому—револуція в Росії.
- Джек. Червоне, товаришу, швидче червоне.
- Том. Револуція.
- Джек. Пролетарська.
- Том. Джек!
- Джек. Том!
- Том. Товаришу!
- Джек. Друже! (видаються в обійми)
- Том і Джек. Ах ти-ж, собако стара!
- (Стає темно. Робітники зникли. Музика. На екрані: „Мітинги на вулицях у Росії“. Світло. Музика стихає. Вбігають Л. Греніч і д-р Сервіс з газетою.)
- Д-р Сервіс. Це неможливо. Де це ви читали?
- Греніч. Ось тут, будь ласка. Самі прочитайте.
- Д-р Сервіс. Чорним по білому—револуція в Росії.
- Л. Греніч. Скажіть—червоним. Кривавим, д-р Сервіс.

Д-р Сервіс. Це-ж ганебно. В сам розпал війни!
Ласі Греніч. Це просто зрада інтересам союзників.
Д-р Сервіс. Бандити!
Ласі Греніч. Орда!
Д-р Сервіс. Безглуздя!
Ласі Греніч. Експеримент!..
Д-р Сервіс і Ласі Греніч (разом).

А що-ж там роблять російські соціалісти?

(Стає темно. Ласі Греніч і д-р Сервіс зникають. Музика. На екрані: «Маніфестації на вулицях російського міста». Світло запалюється. Музика стихає. Вбігає Джіммі).

Джиммі. Го-го! Війна! Я танцюю!
Я радий обняти кожного прохожого.
Увесь сьогодні світ для мене милий.
Хто ще не танцює? Хто ще не радіє?
Скачіть усі, ідіть у танок.
Революцію врятовано. Вогонь і залізо —
Загоюють старого рани світу.
Сьогодні великий день для Джіммі,
А Форстер, Джерітті, а товариш Стан-
кевич,
Ті соціалісти! Я їх бачить хочу.
Їх скислі обличчя у день у цей великий.
Вони б'ються там за своїх капіталістів.
В силу робітника вони не вірили.
Я вам казав — робітник стоголовий,
Робітник стогорлий, робітник сторукий.
Розплати день настав! Стережись, капітал!
Війна!

(Стає темно. Джіммі зникає. На екрані: «По вулицях російського міста, вкритих трупами робітників, відступають пролетарські загони». Світло запалюється. Музика стихає. Вбігають робітники — Том і Джек).

Джек. Ганьба! Прокляття! Так стоїть в газеті.
Том. Душать революцію холопи кайзера.

Джек. Це ніж мені у серце просто.
Том. Це зранено мене.
Джек. Тепер я на місці всидіти не можу.
Том. Я йду в армію. Я німців йду бити.
Джек. Том!
Том. Джек!
Джек. Зараз.
Том. Цю-ж хвилину.
Джек. Це моя революція.
Том. А німець наш ворог.
Джек і Том (разом).

А що-ж там роблять німецькі соціалісти?

(Стає темно. Музика. Робітники зникають. На екрані: «Німецьке військо вступає в одно з українських міст». Світло запалюється. Музика стихає. Вбігає д-р Сервіс з газетою. За ним Ласі Греніч).

Ласі Греніч. Де це ви бачили, де це ви читали?
Д-р Сервіс. Ось тут в газеті — розгром революції.
Ласі Греніч. А й справді. Розгром. Женуть їх армію.
Д-р Сервіс. О, містер Греніч!
Ласі Греніч. О, містер Сервіс!
Д-р Сервіс. Хай з ними коїться. Це нам дуже зручно.
Ласі Греніч. Але продукція, як моя продукція?
Вони тепер багато стали дужчі.
Розлетівся фронт. Глядіть, що хутко
Німецький флот в Нью-Йоркським буде
порті.

Д-р Сервіс. Вся Америка на ноги. Тепер всі підуть.
Тепер всім буде зручно німців бити.
Скажіть ви ще одну таку промову...
І я йду на трибуну. Я агітую.

Ласі Греніч. Америка.
Д-р Сервіс. До зброї!

(За лаштунками голоси).

Голоси. Америка!
Бий!

Ласі Греніч. Отчизна в небезпеці!

Голоси (за лаштунками). Сліпці!
Вставайте!

Д-р Сервіс. Співай стару пісню.

Голоси. Гей.
До зброї.
(Входить на сцену гурт).

Греніч. Задавимо їх.

Голоси. Раз
Швидче.
Смерть.

Д-р Сервіс. Рятуйте революцію!

Голоси. Революцію.
Революцію.
Кайзерові смерть!
Смерть кайзеру.

Всі. Смерть!

Форстер. Хто ще тепер зостанеться дома?
Хто тепер не піде?

Маса. Хто
Лиш
Всі
Здоров.

М. Сміт. Хто ще не зрозумів, що ця війна
За владу народів?

Маса. Так.
За свободу.
Братерство.
Рівність.
Готові всі
Умерти
Там

До бою.
Всі.
На кораблі.

(Джіммі рішучим кроком підходить до сержанта).

Джіммі. Сержант. Алло!

Сержант. Алло.

Джіммі. Вам потрібні на війні механики?

Сержант. Хоч сто тисяч.

Джіммі. А коли я наймусь тут,
То мене зараз-же відправлять
Очим кораблем?

Сержант. Коли ви досвідчені, то вас зараз-же
пошлють
Просто у Францію.
Нам потрібні люди дуже спішно.
І дармувати ми вам не дамо.

Джіммі. Гаразд. Я лиш не знаю,
Чи схочете ви мене узяти,
Коли почувете, хто я такий.

Сержант. Хто-ж ви такий?

Джіммі. Я соціяліст.

Сержант. О, а я думав, що ви механик.

Джіммі. А опріч того — я соціяліст.

Сержант. Яке нам діло до вашої релігії?
Нам потрібні люди, що знають машини.
Що хочуть працювати, як чорти,
Щоб кайзера побити.

Джіммі. А чорт забірай тебе, я йду.

Гурт. На кораблі!

(Джіммі хапається за кран на підоймі, його переносить нагору,
на високий поміст. Одночасно частина чоловіків вилізла на той-
же поміст—корабель. Решта одступила і кричить):

Гурт. Бийте кайзера!
Вертайте з дороги.

Хай живе Америка!
Хай живе американська армія!

Група, що на кораблі (ніби співаючи)
Гей несіть всі труби,
Пісню заспіваєм!
Заспіваєм і ввесь світ
Зрушимо ми з місця.
Заспівають нам мільйони,
Станемо до зброї. Ура!..

Гурт (махаючи руками). А-а-а.

Завіса.

Д І Я І V.

С Ц Е Н А І-ша.

(Сцена відбувається одночасно на передньому плані перед розсувною стінкою і на задньому плані на семи помостах. Держави своїм ритмічним телеграфуванням дають вражіння бою).

Всі Держави. (Удар телеграфу).

Росія. Моя лінія гнеться.
Треба п'ять дивізій
Щоб заткати діру!

(Удари телеграфу).

Америка і Франція. Дивізій не вистачає?

(Удари телеграфу)

Англія і Бельгія. Дивізій не вистачає?

Всі Держави. (Удари). Двісті тисяч війська?
Ми (удари) шлемо! (удар)

(Ритми бою)

(Підчас останнього ритмічного стукучи виходить на сцену, відступаючи група вояків).

1-ший вояка. Тиснуть кляті.

Другий вояка. Скоро

3-й вояка. Всім

4-й вояка. Нам

1, 2 і 3-й вояка. Смерть!

2-й вояка. Держіть

4-й вояка. Траншею

1-й. Ні з місця.
 3-й. Що-б там
 1-й і 2-й. Не було!
 1-й. Там за нашими плечима
 Міста і села нас благословляють.
 3-й. Гей
 2-й. Бе
 4-й. Ре
 2-й. Жись!

(Телеграф удар).

2-й. За правду, що зростає з жертви нашої.
 За нашими плечима

(Телеграф удар).

1-й. Гей!
 2-й вояка. Там

(Телеграф удар).

3-й. Ховай голову (Телеграф удар).
 4-й. Ховай голову (Телеграф удари).
 2-й. Ах! (падає). (Телеграф удари).
 1, 3 і 4-й. Наступ!!

(Входять Князь і Граф—англійські офіцери).

Граф. Битва йде дуже далеко,
 Постріли ледві чути.
 Князь. Я признаюся вам по щирості, графе,
 Гарматний постріл, хоч-би і здалека,
 Завжди мене холодом обдає.
 Граф. Це з незвички, князю,
 Я був один лиш день на фронті,
 І уявіть собі...

(Телеграф—короткий перебіг у всіх).

Всі вояки. Наступ!
 Всі держави. Наступ!
 1-й вояка. Держи!

3-й вояка. Там!
 4-й. Не дай!

(Телеграф удари).

Одна з Держав. Сто тисяч дайте.

(Телеграф дужий перебіг).

Росія. Двісті дам! (Телеграф удари).
 У мене цього м'яса (Телеграф перебіг) досить!

3-й вояка. Бе-
 1-й. Ре-
 4-й. Жись.

(Телеграф удари).

Англія. У них там голод,
 Потримайтеся тиждень
 Ідуть останні американські
 (Телеграф перебіг).

Резерви.

Всі Держави. Держіться.
 1, 3 і 4-й вояки. До останнього зідхання.
 Держави. Американські
 Вояки. За тих, що
 Держави. Резерви. }
 Вояки. За нами. } (одночасно).

(Входить сестра-жалібниця).

Князь. Ах, сестричко,—Бон-жур!
 Сестра. Бон-жур!
 Граф. Бон-жур! Як спалося після вчорашнього?
 Сестра. Ха-ха-ха! Противний!
 Такі питання ставить непристойно.
 Князь. Ви будете з нами завтра на балу
 На користь ранених?
 Сестра. Як милосердна самаритянка,
 Я просто зобов'язана.

Граф. Князь, а ви знаєте, що моя кляча —
Ви знаєте, Де-муазель, мою кару клячу?
Коли я верхи гуляв учора парком,
Уявіть собі, пробила терном ногу!

Сестра. Ах, бідна!

Князь. Нещасна!

Сестра. Скалічена дуже?

Граф. Ми зараз її почали лікувати.
Загоїться напевно.

Сестра. Ах, я ніяк не можу спокійно дивитись,
Як звірята страждають!
А надто коні й кішки.
Кішки особливо.

Князь. Дозвольте, але як-же тоді ви в лазареті?

Сестра. Фі донк, мій любий. Це зовсім інше щось!
(Телеграф удар).

Росія. Вони.

Сербія. Там.

Англія. Туди.

Франція. Звідти. } (Одночасно).

Америка. Крий.

Бельгія. Кріс.

Німеччина. Стріл.

1-ий вояка. Там важкі гармати.

Держави. Їх більше.

Не
Ви
дер-
жимо.

Дехто з Держав. Резерв!

Всі Держави. Резерв!

(Падають два вояки. Виступає на сцену, обороняючись, ще чотири вояки. Вбігає заснапавшись Біржовик).

Біржовик. Мадемуазель, Я радий, що вас зустрів.
Ви не можете мені сказати,
Як моя справа? Як моя справа?

Сестра (до офіцерів). Пардон. (До Біржовика).

Ах, месье, мені дивно

Ми-ж не дійшли ще ні до якої згоди!

Біржовик. Мадемуазель, я згоден на всяку ціну.

Хочете віллу, чи може кольє?

Війна кінчається! Я трачу що-дня.

Ви-ж маєте вплив на графа Ло-Ло!

Мені важно тільки постачання черевиків.

Війна кінчається, кольє?..

Сестра. І вілла!

Біржовик (непорозуміло). Кольє (зрозумів) і вілла.

Граф. А скільки за це діло мені буде?

Біржовик (захоплено). Граф!

(Телеграф удар).

Вояки. Вони

Держави. Йдуть

Гуртом

На нас

Тримайсь

Пильнуй.

(Разом).

Дехто з Держав. Там наступ.

Вояки. Наступ.

Держави. Розірваний

Вояки і Держави. Фронт.

(Телеграф перебіг).

Князь і Граф. Як найдалі

Сестра і Біржовик. Поїдемо

Вояки. Нові

Вояки і Держави. Позиції.

Біржовик. Граф, піднішіть!

(Телеграф удар).

Біржовик. Війна кінчається.

(Телеграф подвійний удар).

Вояки. За тих, що за нами.
Держави. За вами.
 (Потрійний удар телеграфу).

Вояки. За міста й села.
 (Телеграф удари).

Держави. Що вас благословляють. }
Вояки. Що нас благословляють. } (Одночасно).
Вояки. Ми Ра-

до
 кров
 проллем.

Держави і Вояки. Тримай
 Ру-
 шницю
 В руках.

Князь і Граф. Розпалюй

Сестра і Біржовик. Заграву

Всі четверо. Воєнну.

Вояки й Держави. Для смерти

Жни-
 во го-
 туй
 Готу..!

Позиції не здай.

На бій, на бій } (Одночасно крик і удари
 А-а-а-а. } телеграфу).

(Світло гасне. Все зникає. Музика. На екрані: океаном пливе військовий корабель, на палубі якого видно Джіммі в військовій формі американського вояки і багато вояків. Світло запалюється. Музика стихає).

СЦЕНА II-га.

(Відбувається на передньому плані)

Сестра (входить і дзвонить дзвіночком).
 Лазарет до збору! Лазарет до збору!
 Всі в велику залю!

Вояки (хорі поперед'язувані виходять з вигуками наче заклинаючи себе).

Вояки. До збору! У залю велику.
 Чого нас кличуть?

1-й вояка. Чи не надзвичайне щось трапилось, сестричко,
 Що ви скликаєте своїм енергійним дзвінком,
 Усе населення цієї долини плачу і скрежету зубів?

Сестра. Це бува так рідко!
 Надзвичайне, дуже надзвичайне!
 В історії лазарету це перший раз.
 Я пропоную всім воякам,
 Хто тільки вже може ходити й рушати руками,
 Всім героям з-під Суасону і з-під Чатті-Террі,

Яко мога краще прибрать цю залю
 І всі другі палати, не гаючись ні крихти.
2-й вояка. Що має бути?

3-й вояка. Прибрати квітками й прапорами, прапорами!

Вояки. Що має бути?
 Розкажіть-же!

Сестра. Вояки,
 Своїм героїзмом у останнім бою
 Ви майже виграли війну!

Вояки. Ого!

Так!
Е-ге.

Сестра. І от у першу для вас нагороду,
Сьогодні прибуде вас всіх провідать
Його Величність англійський король!
І президент американський, добродій
1-ша група вояків. О! Вільсон.

Король!
Сам король!
Вільсон.
Президент!

2-га група вояків (незадоволена).

Чого йому?
Король?

Сестра. Я пропоную зробити це
Швидче, швидче, швидче.
Їхні автомобілі вже
Неподалеку тут.

Вояки (одночасно). Давай!

До роботи!
Давай квітки.
Де прапори?
Вішайте прапори!
А мені зовсім не хочеться цього робити.
Йолоци! Ач як заметушились!

(Вояки розвішують скрізь національні прапори всіх союзників).

Сестра (одночасно). О так! чудово! Порядкуйте без мене.
(Сестра вийшла. Входить Джіммі перев'язаний, з ним ще один вояка).

Джиммі (захоплено розказує).

Як тільки я попав під перший обстріл,
Глянув — наступає хмара сірих німців.
Отак із лісу. А там у ямі французькі
труни.
І останній живий біля кулемета — падає
мертвий.

Вояка.

Джиммі.

Ах, ти чорт!..

Злість мене взяла. Становище ясне.
Здобута траншея — на користь німців,
А з нею ще може і вся війна!
Я себе не тямив, вскочив у яму,
За кулемета і стримав наступ
На кілька хвилин, аж поки
Прибули наші американці.

Вояка.

Так, Джіммі Гіг'їнз! Я теж тієї думки,
Що де-б ти не був, ти несеш відповідаль-
ність

У такій справі за всі свої вчинки!
Я також їздив на мотоциклетці у цю війну
І мав доставити пакет з наказом від штабу
До якоїсь там батері Номбр-Кот.
Я його доставив, хоч було це важко,
І мені сказали, що коли-б спізнився
Я хоч на годину...

Джиммі.

Стоп! Постривайте, що тут робиться?
Надзвичайне видовище!
Гей, ви там, друже,
Що це ви робите?

3-й вояка.

А йдіть ви к чорту з своїми запитаннями!
Тут часу немає.

Ви-б подали мені краще молотка.

Джиммі.

У-у, який сердитий! молотка, так молотка.
Чому й не подати? Але скажіть нарешті...
4-й вояка. Гіг'їнз! При нагоді — подайте прапорець.
Він лежить он там, за вами.

Джиммі.

Прапорець, так прапорець, — подати можна.
Але що за таємницю, сто чортів,
Ви з того всього робите?

3-й вояка.

Що це у вас свято якесь сьогодні?
Надзвичайне свято, громадянине Гіг'їнз!
Сьогодні до нас у лазарет прибуде
Його величність сам Король Англії!

- Вояки.** Англійський король!
Небувала честь!
- 4-й вояка.** Перша нагорода за останню побіду.
- 3-й** І сам президент Америки Вільсон.
- Джиммі.** Англійський король? Президент Вільсон?
- 2-й вояка.** Подумайте—король і президент.
- Джиммі.** І це ви для них декоруете залю?
Це я для них вам маю помагати?
- Вояки (разом).** Ха-ха-ха-ха!
Для них!
А як-же!
- Джиммі.** Давай сюди молотка! (вириває молотка й кидає).
Ось тут він лежав!
- Група вояків.** Здурів!
- Джиммі.** Давай сюди прапор (спиняється).
Та не дурниця, що я роблю.
- Вояки.** Що він говорить?
Джиммі!
Гіґґінз з глузду з'їхав!?
- Джиммі.** Це-ж війна скінчилася, ми перемогли.
Ті великі гасла, за які поклали
Голови свої мільйони
Вони тепер здійсняться.
Вони прийдуть сюди, з їх власних уст
Ми ще раз почуєм...
Тримайте свій прапор!
(Вбігає сестра).
- Сестра.** Йдуть вже. Йдуть.
- Вояки.** Йдуть вже. }
Король іде і президент. } (разом)
Іде король. Йде президент. }
- Сестра.** Ставайте в два ряди.
Хто може тільки, хай держиться струнко.
Називати треба: «ваша величність» і
«пане президенте».

- Вояки.** Ваша величність.
- Джиммі.** Як-же мені звати? Що за біс?!
Куди мені подітись?
Ні в одному партійному катехизисі
Не передбачено такого випадку.
- Вояки.** Стійте на місці. }
Сестра. Гіґґінз, ставайте. } (разом)

СЦЕНА III-тя.

(Розсувна стінка розсовується. Музика грає англійський гимн. Князь і граф на задньому плані проходять до станків Англії й Америки, беруть «під козирок». Англія і Америка сходять з станків, підтримувані графом і князем. Виходять на передній план. Музика стихає).

- Король Англії** (задихано). Як ся маєте, вояки?
- Вояки.** Дякуємо, ваша величність!
- Вільсон.** Як ся маєте, вояки?
- Вояки.** Дякуємо, пане президенте!
- Король.** Сподіваюсь, що всі почувають себе гарно?
- Вояки.** Дуже гарно, ваша величність!
- Вільсон.** Сподіваюсь, що всі почувають себе гарно?
- Вояки.** Дуже гарно, пане президенте!
- Король.** Це мене тішить!
- Вільсон.** Це мене тішить!
- Король** (виступив наперед).
Вояки, вашими останніми геройськими
вчинками
Ви штовхнули всю долю війни на такий
шлях,
На якому вихід може бути тільки один.
Загони кайзерових гуннів мусять поко-
ритись.
Перемогли інтереси спілки всіх націй.
Вже дуже скоро скінчиться війна.

Ви зможете знову повернутися додому,
До жінок і дітей. Ви зможете знову
Почати спокійно свою звичайну працю.
Я дуже радий, що можу особисто
Од імени всієї Британської імперії
Подякувати вам, американським воякам,
За ту велику, героїську допомогу,
Що ви зробили нам у цій війні.

(Підходить ближче до вояків).

Як ваше прізвище, дорогий американцю?
Як твоє прізвище?

- Вояка.** Джек Стендінг.
Король. Як ви себе зокрема почуваете?
Вояка. Дуже добре, ваша величність.
Король. Це мене тішить!
А як звать вас, мій любий друже?
Вояка. Ед Серстон, ваша величність.
Король. Як ви себе зокрема почуваете?
Вояка. Знаменито. Знаменито!
Король. Це мене тішить. А як звать вас?
Вояка. Мене—Джиммі Гігінз.
Я не вояка, я механик.
Король. Ах, ви механик. Це війна машин!
Джиммі. І я соціаліст!
Король (насторожено) Ви, справді?
Джиммі. Справді.
Король (потроху одсовуючись)
Але ви, як бачу, не з тих соціалістів,
Що проти отчизни своєї виступають!
Джиммі. Я пішов на війну із переконання,
Але я соціаліст, добродію король.
(Офіцери і сестра перелякано махають руками й цикають на Джиммі).
Король (збентежено). Ви соціаліст?

- Джиммі.** Стан речей мусить здорово
Перемінитись після цієї війни.
Король. Він переміниться для всіх нас.
Найкоротковоріші із нас це бачуть.
Джиммі (агітує). Робітник повинен отримувати те, що він заробляє.

Ви тільки подумайте, добродію король,
У нас дома, звідкіля я їду,
Хлопець працює по 12 годин,
І за все своє життя
Не збере стільки грошей,
Щоб скласти собі хоч-би на похорон!
А кажуть, що в Англії і Франції ще гірше?

- Король** (потроху одступає). У нас була страшенна скрута.
Нам треба знайти якийсь-то засіб
Урятуватися від неї.
Джиммі. Не знайдете засобу, крім соціалізму!
Пригляньтесь до нього і ви сами побачите.
Нам треба позбутися системи прибутків.
Вісім годин праці, вісім на спочинок...
Король. Чудесно, чудесно, але згодьтеся зо мною,
Що треба-ж наперед скінчити війну!!

(Король одступає назад).

- Вільсон.** Вояки,
Ви чесно виконали свій обов'язок
І скоро повернетесь до рідної Америки.
Де чекає вас добробут, такий-же як і досі.
Ви оборонили своє право на нього.
І маєте право ним далі користуватись!
Але для цього треба війну закінчити!
Згідно з нашими останніми телеграмами,
Американське майно, складене на сході,
Під великою загрозою, у великій небез-
пеці.

Новий російський уряд
 Узурпаторський уряд
 Хоче його взяти, присвоїти собі!
 Ви громадяни—це майно народу.
 В найближчі дні, вас пошлють туди
 І ви ще раз виконаєте свій обов'язок.
 За справедливість в Архангельськ!
 А поки-що будьте здорові.

(Король і Вільсон повертаються, щоб іти).

Джиммі. Добродію президенте..
Князь і Граф. Тс (махують руками).
Джиммі. Добродію президенте. Про який добро-
 бут ви?..

Стривайте! Проти кого битись нас?..

Король і Президент (разом) Ми дуже раді!

(Музика. Король і Вільсон виходять. Джиммі остовпів. До нього підходять офіцери і злісно ущиплюють).

Граф. Ну, друже, от ви і побалакали з королем!

Джиммі (механічно). Іменно.

Князь. Звичайно, коли хто-небудь розмовляє з
 королем,
 То звертається до нього через «ваша
 величність»,

А не через «добродію король!»

Джиммі (механічно). Я не знаю.

Граф. А крім того, не годиться вискакувати.

Князь. Чекають, коли король запитає.

Граф. А тоді відповідають.

Джиммі (механічно, задумано).

Мені казали, що ця війна за демократію.

Граф. Невіглас! (пішов).

Князь. Невіглас! (пішов).

Сестра. Невіглас! (пішла).

(Музика стихає. Розсувна стінка засовується. Джиммі, як п'яний іде на авансцену).

Джиммі (тихо). Нас одурено, нас одурено.

Вояки. В Архангельськ. В Архангельськ!

Джиммі (кричить). Генрі Дубб. Генрі Дубб.

І я, і ти, і він завжди одурений,
 Завжди сліпий, що кайдани на себе кувє!

Вояки. Бить більшовиків, бить більшовиків!

Джиммі. Зривайте цей прапор!

Вояки. Зривайте його!

Джиммі. Ламайте другий Інтернаціонал!

(Джиммі і вояки зривають прапори, що залишилися ще з першої дії на порталах, на авансцені, і ламають їх).

Вояки. В Архангельськ. На корабель

Бить більшовиків.

Джиммі. Я-ж сам більшовик!

З а в і с а.

Д І Я V.

СЦЕНА I-ша.

(На сцені темно. Музика. На екрані: військовий корабель пливе бурхливим морем зімою. Метелиця. На кораблі Джиммі і вояки. Музика стихає. Світло на передньому плані. Пробігає кілька пар юдей, спиняються, йдуть далі. Входять дві жінки).

Перша жінка. Холодний вітер у нас в Архангельську.

Друга жінка. Проти вітру важко йти.

(Проходять).

(Входять трое).

Перший. До Архангельська прибув корабель.

Другий. Американське військо, кажуть, на ньому.

Всі трое. Важко йти проти вітру.

(Проходять).

(Входить третя пара).

Перший. Це метелиця сьогодні по всій Росії певно.

Другий. До самого Кавказу. Тримайсь міцніше.

(Проходять).

СЦЕНА II-га.

(Павза. Проходить загін американського війська).

Ганнет (командує). Стій (загін стає) Гіг'гінз! (Гіг'гінз виступає наперед).

Мені донесено, що ви не вперше
Спорите з вояками проти війни,

Обороняєте більшовиків, що ви соціяліст.
Так було на кораблі підчас дороги.
А тільки-що я чув на власні вуха.
Таких розмов вести у армії не можна.
Ваше діло мотоциклетка, а не справи
цілої нації.

Джиммі. Я говорив тільки про те,
Про що весь час говорив
Сам президент Вільсон.

Ганнет. Мені не цікаві ваші думки
Про те, що думає президент Вільсон.
Ви залишіть їх при собі, будь ласка.
І щоб це було в останній раз.

Джиммі. Які-ж права після цього у вояка?
Тоді нам не можна цікавитись політикою.

Ганнет. Мовчіть, ні слова. Чергові, на варту.

(Джиммі стає на варту. Вояки пішли).

(Входять Калінкін і робітник).

Калінкін. Тихше. Ти взяв за собою все, що треба?
Робітник. Ось тут в кешені.

Калінкін. Зачіпай мов знехотя. Будь обережний.
Не зражайся раніш, ніж будеш певний,
Що він тебе не видасть.

Робітник. І говорити тільки з одним?
Калінкін. Тільки з одним, щоб ніхто не чув.

Робітник. Куди йти їх шукати?
Калінкін. Хоч-би й в помешкання.
Багацько їх ходить по вулицях,
Стоять на варті.

Робітник (угледів Джиммі). Ось один.
Калінкін. Тс... Цього я беру на себе.
Бувай здоров.

Робітник. Бувай здоров.

(Розходяться).

СЦЕНА III-тя.

(Калінкін наближається до Джіммі, що стоїть на варті під високим помостом).

Калінкін. Алло.
 Джіммі. Алло.
 Калінкін. Сьогодні дуже холодний вітер.
 Джіммі. Еге, еге.
 Калінкін. Не так, як в Америці.
 Я колись в Америці бував.
 Я працював в потогонній майстерні.
 На великій вулиці.
 Джіммі. Чого-ж ви повернулися сюди?
 Калінкін. Я прочитав про революцію.
 Я думав, що може пощастить мені
 Тут розбагатіти.
 Джіммі. Го-го! і що-ж, ви розбагатіли?
 Калінкін (іншим тоном). Ви належите в Америці до яко-
 гось союзу?
 Джіммі. Можете в цьому бути певні.
 Калінкін. А до якого саме?
 Джіммі. До союзу металістів.
 Калінкін. Може ви брали участь і в забастовці?
 Джіммі. Авже-ж.
 Калінкін. І може вам за це перепало?
 Джіммі. Звичайно.
 Калінкін. Он як! А ви ніколи не були штрайк-
 брехером?
 Джіммі. Очевидно, що ні.
 Калінкін. Ви, як кажуть, класово свідомі?
 Джіммі. А певне.
 Калінкін (радісно). Так... А у вас є червона картка?
 Джіммі. І картка є. Ось тут в кешені.
 Калінкін. Боже мій, товаришу!
 Джіммі. Товаришу!

Калінкін. А коли ви соціяліст,
 Так чому-ж ви воюєте
 З російськими робітниками?
 Джіммі. Я з ними не воюю.
 Калінкін. Ви носите форму.
 Джіммі. Я мотоцикліст.
 Калінкін. Але ви помагаєте вбивати руських.
 Ви знищуєте ради.
 Джіммі. Я хотів битись тільки з кайзером.
 Мене сюди привезли і не сказали чого.
 Калінкін. А так завжди буває за капіталізму,
 За мілітаризму. (Оглядається, переходить).
 Ідіть сюди. Ви покажете мені
 Свою червону картку?
 Джіммі. Червону картку, червону картку... Ось!
 (показує)
 Калінкін. Гарзд. Я вам вірю.
 Мене зовуть Калінкін. Я більшовик.
 Джіммі. І я більшовик.
 Калінкін. Нас звідсіль женуть,
 Та я залишився для пропаганди.
 Шукаю товаришів серед американців,
 Серед англійців. Я їм кажу:
 «Не воюйте з робітниками, воюйте з ха-
 зяїнами,
 З капіталістами», — ви розумієте?
 Джіммі. До слова.
 Калінкін. Коли мене знайдуть хазяїни —
 Вони мене уб'ють. Але вам я вірю.
 Джіммі. Я не розкажу.
 Калінкін. Ви мені допоможете,
 Своїх вояків ви запитаєте:
 Руський народ був рабом стільки років.
 Тепер він здобув собі свободу.
 А ви прийшли вбивати руських.

І знов робити з них рабів. На віщо це?
 Що вони вам скажуть на це, товаришу?
Джиммі. Вони скажуть, що хочуть бити кайзера.
Калінкін. Але-ж і ми б'ємося з кайзером.
 Ми боремося з ним.
Джиммі. Вони скажуть, що ви підписали з ним
 мир.
Калінкін. Ми пропагандою воюємо і з ним.
 Кайзер боїться цього над усе на світі.
 Ви вели пропаганду там, в Америці?
Джиммі. Авже-ж. І сидів за це раз в тюрмі.
Калінкін. Ви хочете знати, як заговорити до ваших
 вояків,

Щоб вони вас послушали?
 Ось тут у мене заготовлені (оглядається,
 витягає, показує) прокламації.

Як думаєте ви, це їх переконає?
 Такі самі прокламації роздаються німцям.
 Ті писано по-німецьки, ці—по-англійськи.
 Всі народи мусять їх читати.
 Що ви про них думаєте?

Джиммі (що читав прокламації).

Чудесно! Це як-раз те, що треба.
 Тут ніхто не зважиться щось заперечити.
 Це факт. Це саме те, що ви робите.

Калінкін. Товаришу, як у вас знайдуть такий ли-
 сток,

То вас застрелять, як якусь собаку.
 Нас всіх розстріляють.

Джиммі. Чому?

Калінкін. А тому, що цей листок більшовицький.

Джиммі. Ви мені повірте, товаришу,
 Я їх роздам і вони матимуть
 Свої наслідки. Я б'юся об заклад.

Калінкін. Ви не розкажете нікому про мене?

Джиммі. Ні, товаришу, хоч-би мене живцем зва-
 рили.

(Стає темно. Джиммі і Калінкін зникають. Світло пересовується
 в один куток переднього плану. Там виступають двоє вояків,
 в руках у них прокламації).

Вояки. Прокламація! (Читають).
 (Входить друга пара вояків).

Друга пара. Прокламація! (Читають).
 (Входить група вояків).

Група вояків. Прокламація! (Читають і читаючи переходять
 всі через сцену. Зникають. Стає темно. Світло
 на сцені. Лейтенант Ганнет. Джиммі Гіггінз,
 Перкінс, Греді і Коннор).

СЦЕНА IV-та.

Ганнет. Гіггінз, де ви дістали цього листа?
Джиммі. Я знайшов його в канаві.
Ганнет. Ви брешете.
Джиммі. Ні, сер.
Ганнет. Скільки знайшли?
Джиммі. Три, сер, здається.
Ганнет. Ви брешете!
Джиммі. Ні, сер.
Ганнет. Кому ви їх роздали?
Джиммі. Я не хотів-би цього говорити.
Ганнет. Я вам наказую сказати.
Джиммі. Жалію, сер, але не можу.
Ганнет. Ви мусите сказати.
 Затямте це собі. Ми вас примусимо.
 Ви знайшли їх три?
Джиммі. Можливо, можливо їх було чотири.
 Я не звернув на це особливої уваги.
Ганнет. Ви симпатизуєте цим доктринам.
 Чи можете і хочете це заперечити?

Джиммі. Власне кажучи, не зовсім так.
Я симпатизую деяким із них.

Ганнет. І ви знайшли їх і не порахували,
Чи було їх три, а може і чотири?

Джиммі. Ні, сер.

Ганнет. А може їх було п'ять?

Джиммі. Не знаю, сер.
Мабуть, що ні.

Ганнет. У всякому разі шости не було?

Джиммі. Ні, сер, я певен — шости не було?

Ганнет (показує прокламацію). Це — сім.

Джиммі. Помилка.

Ганнет. Обшукать?

(Греді і Коннор виводять Гіггінза).

Перкінс. Ну, сержанте.
Кажіть, що ви довідались?

Перкінс. Мені здається, я вже розвідав
Усеньку цю історію.

Ганнет. Докладно.

Перкінс. Залишилась одна чи дві деталі.
Відносно їх я і хотів-би упевнитись.
Я думаю, сер, ви не спротивитесь,
Щоб розпитав я трохи арештованого.

Ганнет. Будь ласка. Будь ласка!

Перкінс. Я вас зараз-же про все повідомлю.

Ганнет. Буду чекати.

(Греді і Коннор уводять Гіггінза).

Греді. Червона картка, сер, більше нічого.

Ганнет. Га-га.

Джиммі. Це картка соціалістичної партії.

Ганнет. Хіба вам не відомо,
Що тих із вояків,
Що вертаються в Америку з такою
карткою —
Посилають в тюрму на двадцять років?

Джиммі. Не за те, що при собі картку носять.

Ганнет (пройшовся). Гіггінз, вас зловлено на гарячому вчинку.
Вас піймано на зраді отчизні й зброї
Кара за це — смерть.
Урятувать своє життя ви можете
Тільки, коли розкажете про все
Зовсім щиро. Ви розумієте?

Джиммі. Я розумію.

Ганнет. Тоді скажіть мені,
Хто дав вам ці листки?

Джиммі. Шкода, сер, я знайшов їх у канаві.

Ганнет. Ви хочете обстоювати цю ідіотську байку?

Джиммі. Це правда, сер.

Ганнет. Ви не хочете зрадити компаньйонів змови?
Рискуєте життям.

Джиммі. Я сказав усе, що знав.

Ганнет. Гарзд... Перкінс!

(Стає темно. Перкінс, Джиммі, Греді і Коннор йдуть по сходах
на високий поміст, що ліворуч від актора. Внизу виходить гурт).

СЦЕНА V-та.

(Світло на передньому плані — внизу).

Гурт (окремі голоси):

Джиммі!
Джиммі, Джиммі!
Куди тебе ведуть?
Що з тобою буде?
Сміливо, Джиммі,
До самого кінця!
(Павза).
Темний коридор.
Залізні двері.
Притисни своє серце.

Не буде так стукать.
 Це царська тюрма.
 Тут певно конали
 Герої російської революції.
 Тсс...

(Світло переноситься на високий поміст).

Перкінс. Ну, ти, сукін-син!
 Слухай, що я буду говорить.
 Я розслідив усю твою справу
 І дізнався про ймення більшої частини
 Тих більшовиків, з якими ти злигався.
 Але я хочу знать їх всіх.
 І я дізнаюся... Ти розумієш?

Гурт (внизу). Гі-гі!
 Ха-ха!
 Він бреше!
 Бреше.
 Він нічогоісенько, нічогоісенько не знає.
 Він думає, що зіб'є Джіммі з пуття.

Перкінс (кричить).
 Ти все мені розкажеш!
 Ти певне думаєш, що зможеш витримать.
 Але побачиш, що це все надаремно.
 Я буду виривати в тебе кістку за кісткою.
 Коли ти мене примусиш це зробити.
 Я все зроблю, щоб ти заговорив у мене.
 Ти розумієш?

Гурт. Га-га!
Перкінс. Ну, хто вони?
Джіммі. Нікого нема. Вони...
Перкінс. Га? Так, гаразд!
 От ми побачимо. Тримайте його.

(На високому помості світло гасне. Освітлюється тільки маса
 внизу).

Джіммі. А! Стійте! Стійте!
Перкінс. Ти скажеш?
Джіммі. Ви зламаєте мені руку — ту, що ранена.
Перкінс. Ранена?
Джіммі. Вона була перебита кулею.
Перкінс. Що за дурниці ти мелеш!
Джіммі. Це правда. Спитайте кого хочете.

Перкінс. В бою під Чатті-Террі в Франції.
 Коли ти був ранений в бою,
 Чому-ж ти зробився зрадником?
 Називай-же ймення, що мені потрібні.
 Почекайте. Слушайте - но...

Мжіммі.
Перкінс. Скажеш — хто?

Джіммі. А-а!..
Гурт. Що це таке?

Такого болю не було.
 Що він робить? Де я?
 Ах!
 Скажи, скажи!
 Це нелюдське, це несила.
 Що він робить?
 А-а-а!

Скажи, Джіммі, не видержиш!

Калінкін (серед гурту). Товаришу, я тобі повірив!

Гурт. — А-а!
 — У-у!
 — Це неможливо.

Калінкін. Товаришу, ти так і сказав:
 «Хоч-би мене живцем зварили».

Гурт. А-а! У-у!
 Я більше не можу.
 Годі, годі!

Калінкін. Революція, товаришу.

Джіммі. Ні.

Гурт. Ні? (Павза. Закам'яніли).
 Нехай мене шарпають.

Нехай мене рвуть.
Так! Так!
Не можна більше.
Цить!
Сил нема!

(Світло переноситься на високий поміст).

Перкінс. Ну, чорт тебе візьми!
Завзята сволоч!
Ти думаєш — це все,
Це всі мої засоби?
Зараз ми кращого на тобі спробуємо.
Роздумаї, признайся...
Ну, хто вони?
Джиммі. Не знаю.
Перкінс. Нагніть йому голову.

(Вгорі світло гасне -- переноситься вниз).

Так, а тепер прив'яжіть йому руки.
До цього, ось тут.
Тепер ти скажеш, червона картка!
Натискаї (скрип).

(Джиммі злітає вниз поміж гурт).

Джиммі (хрипло). Мені в очах темно
Гурт. Джиммі, а може ти все-таки скажеш?
Так, Джиммі, так!
Нехай скаже.
Ні, не треба.
Товариші, до порядку!
В порядку мітингу все обговоримо.
Хто перше слово?
Слово.
Слово.
Слово.
Я. Так далі не можна.

Вони-ж тобі виломали обидві ноги й руки.
(Скрип).

Джиммі.
Гурт.

Вони скрутять тобі в'язи.
Ні.
Ні, ти не смієш, не смієш говорити.
Він тобі довірився.
Він товариш.

(Скрип).

Але можливо, Калінкіна вже нема.
Може він помер.
Він такий хоровитий.
Так-так-так.

(Скрип).

А може він почув про твій арешт
І йому вдалося кудись утікти.
Так, так, так.

(Довгий скрип).

Слухай, Калінкіна не будуть так мучити.
Він-же не жовнір.
Його просто посадять у тюрму.
І будуть там тримати.
А інші будуть провадити його діло далі.

(Скрип повільний, безперестанний).

Го-го-го-го-го...

(Гурт ошалів і спинився).

Один голос.

Ти революція, ти соціальна справедливість,
Що боротьбу провадить за життя на цьому
світі!
Ти людськість, що звернула своє обличчя
до світла,
Що всі напружує зусилля, щоб досягти
нових меж,

Щоб залишити позаду старий жах.
 Ти Ісус на хресті, і коли ти зрадиш,
 То світ піде назад, може назавсіді.
 Ти мусиш стерпіти, ти мусиш це пере-
 нести.

І це, і це. Ти мусиш все переносити,
 вічно.

Так довго, як цього потреба.

(Гурт підвівся і впав. Джіммі полетів нагору, на поміст.
 Світло на помості. Джіммі лежить).

Греді. Зомлів.

Перкінс. Облито водою.

(На задньому плані, на одному з високих помостів, де були Дер-
 жави, з'являється Ганнет. Світло на задньому плані).

Ганнет. Ну, Перкінсе, добилися?

Перкінс. Лейтенант, щеня це дуже вперте.

Ганнет. Що він говорить?

Перкінс. Мені не пощастило витягнути з нього
 Жоднісенського слова. Він, знаєте, со-
 ціяліст,

І ви не можете собі в'явити, які вперті
 Бувають декотрі з цих добродіїв.

Ганнет. Гіг'гінз, мене ви чуєте?

Я вас ще раз питаю —

Ви признаєтесь, чи ні?

Джіммі (рішуче). Я не скажу нічого.

СЦЕНА. VI-га.

(На станку біля Ганнета з'являється президент Вільсон).

Вільсон. Мені взагалі дивно. Я обурений,
 Як хто-небудь з громадян
 Великої американської демократії
 Може ставати на допомогу
 Тим більшовицьким гадам,

Що встановили царство терору
 По цілій Росії.

Що палять, убивають, мучать.

Джіммі. Хто говорить про муку?

Хіба ви не мучили мене?

Не розривали мене, буквально, на часті?

(На помостах, на задньому плані з'являються усі Держави).

Ганнет. Мучили?

Джіммі. Мучили цілими днями.

Може цілий тиждень —

Почім я знаю? — в цьому підвалі.

Ганнет. Що ви про це скажете, сержанте?

Перкінс. Сер, це чистісінька брехня!

Джіммі. Погляньте на ці пальці.

Ви знаєте, що вони робили зо мною?

Перкінс. Арештований збиває бучу:

Він мало не забив рядового конвоіра,

Так що нам довелося вжити деяких засобів.

Це брехня!

Джіммі.

Вільсон

Ганнет

Бельгія

Сербія

Росія

Франція

Англія

Ганнет.

(разом). Мовчать!

Чи знаєте ви, що вам загрожує смер-
 тельна кара?

Вільсон. Глядіть, що нам прийдеться вас розстрі-
 ляти,

Якщо ви не скажете про своїх більшо-
 вицьких спільників.

Росія. Я вам ражу бути суворими.

Будьте суворими,

Щоб ваша армія була забезпечена
Від пропаганди душоубів цих.
Я по собі це знаю. Будьте суворими.
Джиммі. Душоубів — кажете?
А хіба ви не збираєтесь мене убити?
Всі Держави. Ми виконуємо закон.
Джиммі. Ви утворили те, що зовете законом,
А вони створили те, що в них законом
зветься.
Ви убиваєте людей, що вас не слухають —
І вони мусять робити тее-ж саме.
Всі Держави (кричать). Вони вбивають!
Франція. Всіх освічених.
Росія. Всіх людей, слухняних перед законами
Росії.
Джиммі. Багатих — хочете сказати?
Вони примушують багатирів —
Своїх законів слухати.
Вони дають їм змогу на життя.
А коли ті не слухають — вони їх убивають.
Убивають їх стільки, скільки треба,
Щоб вони їх слухались.
А ви хіба не робите те-ж саме з біда-
ками?
Хіба не бачив я, як це робили ви
Кожного разу, як страйк у вас зривався?
Всі Держави (разом). Всякий своє.
Тут не соціалістичний мітинг.
Тут не партійний з'їзд соціалістів.
Не хочемо його ми слухати.
Замовкніть. Замовкніть, сто чортів!

(На задньому плані світло гасне. Держави і Ганнет зникають.
Світло на високому помості, на передньому плані).

СЦЕНА VII-ма.

Перкінс. Ну, ти ще не скажеш?
Гурт (внизу). Га-га!
Він не скаже.
Джиммі не скаже.
Перкінс. Заприсягаюсь богом, тепер ти в мене за-
балакаєш.
Ти на суді обвинувачував мене.
Гурт. Не скаже!
Перкінс. Ти поставив був на карту
Мою репутацію агента.
Я візьмусь за тебе!
Джиммі. Я не скажу нічого.
Перкінс. В'яжи його, міцно.
Не скажеш?
(Світло переноситься на центр сцени. Джиммі перелітає вниз
до гурту. Скрип увесь час).
Гурт (суворо). Джиммі не скаже.
Джиммі не скаже.
Земля колесом (Скрип).
Світло меркне.
Десь дзвонить, дзвонить.
Хай живе страйк.
Хай живе саботаж.
Джиммі, тобі треба йти кайзера бити.
Джиммі, тут була Лізі.
Ох, як болить.
Тихше, тихше.
Один голос. Я людина, я перемагаю.
Я перемагаю плоть слабу.
Роздавлюю тіло й підношусь над ним.
Я глузую з його тюрем,
З його мук, з його страхіть.
Я — істина і голос мій почує світ.

Я — справедливість і мною будуть керуватись в світі:

Я — свобода, я розбиваю всі закони.

Я кидаю виклик всім поневоленням.

Я тріумфую, я віщую визволення

На всі часи, на всі країни

І після смерти маленького Джіммі.

Визволення, визволення, визволення!

(Підчас останніх слів, гурт починає кричати все голосніше та й голосніше).

Гурт. Я не можу!

Це кінець!

Годі, годі, годі!

(Напружено стихли).

Джіммі (починає сміятись).

Ха-ха-ха!

Гурт (розбігсь по сцені).

Джіммі (заходиться реготом).

Ха-ха-ха!

Гурт (затанцював з криком).

Не скаже!

Не скаже!

(Гурт з сміхом розбігається з сцени. Джіммі береться за мотузку, перелітає нагору, там сів — сміється).

Греді. Господи боже. Він з глузду з'їхав!

Перкінс. Він збожеволів!

Жоннор (повернувся, збігає по східцях униз. Вибігає на середину сцени, непевно оглядаючись, зупиняється).

Джіммі, Джіммі! За тебе одного...

Тепер нас мільйони...

З а в і с а .

Жовтень 1923 р.

Уперше на сцені «ДЖІММІ ГІГГІНС» було виставлено театральною майстернею БЕРЕЗІЛЬ № 4 в м. Києві, 20-го листопаду 1923 року.

Г Р А Л И:

Джіммі Гіггінз	А. Бучма.
Лізі	Г. Бабіївна.
Д-р Сервіс	В. Василько-Міляїв.
Д-р Норвуд	Г. Дрозд.
Мабель Сміт	П. Няtko.
Біль Мурей	О. Супрунь.
Форстер	Л. Сердюк.
Шнайдер	В. Стукаченко.
Станкевич	К. Дехтяренко.
Джерітті	С. Гуменюк.
Ласі Греніч	С. Каргальський.
Поль	І. Марьяненко.
Елен	О. Добровольська.
Сержант поліції	Д. Бабенко.
Англія	В. Василько-Міляїв.
Америка	П. Долина.
Німеччина	І. Марьяненко.
Росія	С. Бондарчук.
Франція	Л. Гакебуш.
Бельгія	О. Стешенко.
Сербія	Н. Карпенко.
Сержант вербункової комісії	Ф. Радчук.
Том	Д. Рева.
Джек	Г. Дрозд.

Князь	С. Гуменюк.
Граф	Д. Бабенко.
Сестра-жалібниця	С. Мануйлович.
Біржовик	Г. Дрозд.
Вільсон	П. Долина.
Англійський король	В. Василько-Міляїв.
Ганнет	Д. Бабенко.
Перкінс	Ф. Радчук.
Балінкін	І. Гіряк.
Греді	Д. Рева.
Коннор	С. Благий.
Гурт: Гудзенко, Дрозд, Стукаченко, Лор, Миргород-Музи- ченко, Петрова, Пуха, Рева, Смерека, Тимошівський, Дехтяренко, Гуменюк.	
Постановка головного режисера Леся Курбаса.	
Оформлення сцени і костю- мів	Вадима Мелера.
Лаборант	В. Василько-Міляїв.
Танці	Надія Шуварська.
Зав. музичн. частиною	Анатолій Буцький.
Помічник режисера	О. Савицький.
Електро-техник	Юрко Кравченко.
Перукар	Степан Щербина.
Костюми	М. Стукаченко і Є. Єременко.
Машиніст	В. Колесов.

Д Р У К А Р Н Я
НАРКОМОСВІТИ У.С.Р.Р.
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
АКАДЕМІЇ
НАУК

